

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Nuoret mukaan nuorisoasumisen suunnitteluun

Työskentelymalli nuorten osallistumiseen nuorisoasuntokohteiden
ja palveluiden suunnitteluun

Milja Inkeroinen

Yhteisöpedagogi (YAMK)
(90 op)
4/2020

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi (YAMK)

Tekijät: Milja Inkeroienn
Opinnäytetyön nimi: Nuoret mukaan nuorisoasuntojen suunnitteluun
Sivumäärä: 51 ja 7 liitesivua
Työn ohjaaja: Merja Kylmäkoski
Työn tilaaja: Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on luoda järjestelmä jossa nuoret saadaan osallistumaan kokonaisvaltaisesti nuorisoasumisen suunnitteluun ja toimintaan. Nuorisoasuminen tarjoaa nuorille mahdollisuuksia kohtuuhintaiseen asumiseen hyvillä paikoilla kaupungeissa ympäri Suomen. Nuorisoasuminen tarjoaa myös mahdollisuuden kevyeen tai vahvempaan tukeen itsenäisen elämisen alussa.

Opinnäytetyön tietopohja muodostuu nuorisoasumisen ja yhteiskehittämisen hankkeista ja tutkimuksesta. Asumisessa syntyy oma yhteisönsä (Helamaa & Pylvänen 2012, 17). Asumisen arjessa osallisuus voi tarkoittaa naapurien auttamista tai avun pyytämistä. Kehittämistehtävänä on löytää ratkaisuja, miten nuoret saadaan osallistettua nuorisoasuntojen suunnitteluun ja toimintaan. Miten tuetaan nuorisoasumisen yhteisöllisyyttä ja asukaslähtöisyyttä. Tavoitteena on saada aikaan työskentelymalli, jota hyödynnetään arjen työskentelyssä ja kehityksessä.

Kehittämistyö eteni vaiheittain kehittämistyön prosessina. Tietopohjana nuorisoasumisen ja yhteiskehittämisen hankkeita ja tutkimusta. Kehittämistehtävään etsitään vastauksia käyttämällä aineistonkeruumenetelminä teemahaastatteluita, vertailukehittämistä sekä osallistavia työpajoja. Aineisto analysoidaan teemoittelemalla.

Prosessin tuotoksena syntyi asukasraati-työskentelymalli. Asukasraati on tapa toteuttaa yhteiskehittämistä ja osallistaa nuoret mukaan toiminnan kehittämiseen. Raati on yhteen koottu ryhmä asukkaita ja työntekijöitä. Asukasraati tuottaa tietoa asumiseen, mielipiteitä, tuo ongelmia esiin ja synnyttää ratkaisuja ja toimintamalleja. Asukkaiden osallisuus vaatii työtä ja siihen kannattaa käyttää paljon perinteisiä keinoja. Asukkaiden aito osallistuminen suunnitteluun ja toiminnan kehittämiseen vaatii aikaa, resursseja ja paljon tiedottamista.

Asukasraati toimintaa voidaan laajentaa koskettamaan koko nuorisoasumisen kenttää valtakunnallisesti. Lisäksi toimintamallia voi hyödyntää helposti myös esimerkiksi muissa asumispalveluissa kuten kehitysvammaisten asumisessa tai senioriasumisessa.

Asiasanat: nuorisoasuminen, osallisuus, yhteiskehittäminen

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
NGO & Youth Work, Master Of Humanities

Author: Milja Inkeroinen
Title: To involve youth in planning youth housing
Number of Pages: 51 and 7 attachment pages
Supervisor: Merja Kylmäkoski
Subscriber: Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry

The aim of this study is to create a model in which young people are involved in the planning and activities of youth housing. Youth housing offers young people opportunities to a affordable housing in good places all over Finland. Youth housing also provides an opportunity for light or stronger support at the beginning of independent living.

This study is based on researched knowledge and research on youht housing and co-creation. Housing is a community in it self (Helamaa & Pylvänen 2012, 17). Participation in living can mean helping neighbors or asking for help. The aim of this study is to find solutions for involving young people in the planning and operation of youth housing. How to support the communality and resident oriented approach of youth housing. The aim is to create a working model that is utilized in everyday work and development of youth housing.

The development project progressed in stages as a development work process. Answers to the development task are sought by using thematic interviews, comparative development and participatory workshops as data collection methods. The material is analyzed by thematic.

The output of the study is a resident council model The residents' council is a way of implementing co-development and involving young people in the development of activities. The resident council is a group of residents and employees. The group produces information about housing, opinions, raises problems and creates solutions and new working models. Involvement of residents requires hard work and meeting for trust to build up. Genuine participation of residents in planning and development of activities requires time, resources and a lot of breafing.

Resident council model can be expanded to cover the entire field of youth housing nationwide. In addition, the operating model can easily be utilized, for example, in other housing services, such as housing for the mentally handicapped or senior housing.

Keywords: youth housing, participation, co-creation

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	NUORISOASUMINEN.....	8
3	OSALLISUUS JA YHTEISÖLLISYYS NUORISOASUMISESSA.....	11
3.1	Osallisuus	11
3.2	Osallisuus, yhteisö ja yhteisöllisyys	13
3.3	Osallisuus ja osallistuminen	15
4	MITEN OSALLISUUTTA VOI EDISTÄÄ?	15
4.1	Osallisuuden eri tasot	16
4.2	Yhteiskehittäminen	20
4.3	Osallisuutta yhteiskehittäminen ja asukasraadin avulla.....	22
5	MITÄ TUTKITAAN?.....	25
6	TUTKIMUSMENETELMÄT	26
6.1	Teemahaastattelu aineisto	27
6.2	Osallistava työpaja työskentely.....	28
6.3	Vertailukehittäminen NAL paikallisyhdistyksissä	30
6.4	Aineiston analysointi	31
7	NUORTEN ÄÄNI KUULUVIIN	31
7.1	Työskentelyn aloitus	31
7.2	Mikä on asukasraati?	32
7.3	Osallisuus vaatii työtä	35
7.3.1	Osallisuuden esteet ja rajoittavat tekijät.....	36
7.3.2	Hyvät käytännöt	37
7.3.3	Osallistaminen suunnitteluun.....	38
7.4	Nuorten oma asukasraati.....	38
7.5	NAL-kentällä osallistetaan.....	41
8	ASUKASRAATI TYÖSKENTELYMALLI	43
8.1	Asukasraadin kokoaminen	44
8.2	Asukasraadin toiminta.....	45
8.3	Osallisuuden mittaaminen ja toiminnan arviointi.....	47

9	POHDINTA.....	48
	LÄHTEET.....	51
	LIITTEET	55
	LIITE 1. Teemahaastattelurunko	56
	LIITE 2. Työpajatyöskentely ohjelmarunko	57
	LIITE 3. Asukasraati työskentelymalli	58
	LIITE 4. Asukasraati -Arviointikysymykset	62

1 JOHDANTO

Nuorisoasuminen tarjoaa nuorille mahdollisuuksia kohtuuhintaiseen asumiseen ja tukea itsenäisen elämisen alkuun. Kasvavat asumiskustannukset ovat ajaneet monen itsenäistä elämää aloittelevan nuoren ahtaalle. Oma asunto on merkittävä osa elämää ja menestymistä. Nuorisoasuntoliitto ry NAL (jatkossa NAL) on vuonna 1971 perustettu nuorten asumisen edunvalvoja. NAL on valtakunnallinen keskusliitto, joka muodostuu 24 paikallisyhdistyksestä ja seitsemästä valtakunnallisesta jäsenjärjestöstä. NAL rakennuttaa ja vuokraa nuorisoasuntoja yhdessä yleishyödyllisen NAL Asunnot Oy:n sekä paikallisyhdistysten kanssa. (NAL 2019.) Pääkaupunkiseudun nuorisoasunnot ry on NAL:n pääkaupunkiseudun alueyhdistys ja tämän opinnäytetyön tilaaja. Yhdistyksen tarkoitus on edistää nuorten asioita pääkaupunkiseudulla ja tuottaa palveluita NALLin asukkaille. Organisaatiossa on monta oksaa, mutta kaikkien tavoitteena on tehdä mahdollisimman hyvää asumista nuorille.

Tämän opinnäytetyön tekijä työskentelee Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry, NAL:n paikallisyhdistyksessä. Paikallisyhdistys tuottaa erilaisia asumisen palveluita ja toimintaa asukkaille. Toimintamuotoja ovat yleinen matalan kynnyksen asumisneuvonta, asumisohjaus ja talousohjaus. Työntekijät järjestävät ja koordinoivat asukastoimintaa ja järjestävät koulutuksia liittyen asumiseen ja itsenäistymiseen. Kirjoittaja työskentelee organisaatiossa suunnittelijana, tehtävinä asukastoiminta, viestintä ja asukasosallisuus. Haluan korostaa työssäni asukkaiden omaa tekemistä ja omistajuutta omasta elämästä. Työssäni haluan edistää yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja yhteistä tekemistä asumisessa.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten nuoret saadaan osallistettua mukaan nuorisoasumisen suunnitteluun ja toteutukseen. Opinnäytetyön idea syntyi 2017 aloitetusta NALKOTI2.0 projektista. NALKOTI2.0 aloitettiin, koska uuden nuorisoasuntokohteen suunnitteluun haluttiin ottaa mukaan myös nuoret. Pääkaupunkiseudun nuorisoasunnot ry kokosi yhteen ryhmän asukkaista. Ryhmä lähti palvelumuotoilijan johdolla suunnittelemaan uutta talokohdetta ja elämää talossa. Nyt tarkoituk-

sena on jatkaa työskentelyä ja saada aikaan malli, jolla nuoret asukkaat saadaan osallistettua mukaan jokaisen uuden nuorisoasuntokohteen suunnitteluun, olemassa olevien kohteiden suunnitteluun ja palveluiden kehittämiseen.

Käyttäjän eli tässä merkityksessä asukkaan osallistuminen käsitteenä löytyy myös maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteesta:

järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisellisesti kestävää kehitystä. Tavoitteena on myös turvata jokaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun, suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus, asiantuntemuksen monipuolisuus sekä avoin tiedottaminen käsiteltävinä olevissa asioissa. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999, 1§.)

Opinnäytetyön aiheen ja teeman perusteluna voi pitää myös nuorisolakia (1285/2016). Nuorisolain tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia yhteiskunnassa. Nuorisoasuminen ja toiminta sen ympärillä on nuorisolain mukaista toimintaa, koska toiminta on nuorten itsenäistymistä ja osallisuutta tukevaa, sekä nuorten omaehtoista toimintaa tukevaa. (Nuorisolaki 1285/2016, 2§-3§.)

Nuorisoasuntojen ja palveluiden suunnittelussa on tärkeää ymmärtää tarpeet hyvään asumiseen ja sosiaaliseen ympäristöön, jonne nuoret tulevat asumaan. Kun puhutaan kotien rakentamisesta, ei voida puhua vain materiaaleista tai tilojen neliöistä. Väistämättä on pohdittava, sitä kuka talossa asuu ja minkälaista elämää he elävät.

Työn tavoitteena on saada aikaan työskentelymalli, jota hyödynnetään aina kun uusi talokohde saadaan vireille tai päätetään merkittävistä korjauksista talokohteessa. Mallissa kuvataan: kuka tekee, mitä tehdään ja miten viestitään. Mallin avulla työskentelytapa voidaan levittää valtakunnallisesti kaikille NAL-asumisen paikkakunnille. Työskentelymallin avulla jokainen paikallinen nuorisoasuntotoimija pystyy kokoamaan ryhmän, ja osallistamaan nuoret mukaan asumisen suunnitteluun. Nuoret ovat oman

elämäntilanteensa parhaita asiantuntijoita ja siksi on tärkeää, että toiminnan kehittäminen ja suunnittelu on osallistavaa ja nuorten ideoista nousevaa.

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen ja puhuttava. Useat organisaatiot ja toimijat pohtivat miten nuoret saadaan innostumaan erilaisista toiminnoista ja tekemään omaehtoista toimintaa. Miten osallistaa nuoret ja saada nuorten ääni oikeasti kuuluviin. Työn ajankohtaisuutta lisää hallituksen valmisteleva valtakunnallinen nuorisotyön ja politiikan ohjelma VANUPO vuosille 2020-2023. VANUPO linjaa toimia, joilla edistetään nuorten kasvu- ja elinoloja hallituskauden aikana. Tavoitteena on nuorten merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Nuorten asuminen on merkittävä osa työtä. Yhtenä erillistavoitteena ohjelmassa on, että nuorten edellytykset itsenäiseen asumiseen paranevat ja heidän asunnottomuutensa vähenee. Lisäksi tehtävänä on vahvistaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Tärkeää kehityksessä on, että saavutetaan kaikki ikäluokan nuoret ja tässä tarvitaan yhteistyötä niin oppilaitosten ja asumisen toimijoiden välillä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 2, 9, 22.)

2 NUORISOASUMINEN

NAL:n asunnoissa nuoret huomioidaan asujina. Suurin osa asunnoista on pieniä yksioita ja kaksioita. Talot sijaitsevat kasvukeskuksissa, aina mahdollisimman hyvien julkisten kulkuyhteyksien lähellä. Aukkailla on aktiivinen rooli nuorisoasunnoissa. NAL kannustaa asukkaita olemaan aktiivisia ja vaikuttamaan omaan asumiseen ja asuinympäristöön. NAL-taloissa on asukastoimikuntia ja asukkaat pääsevät vaikuttamaan toimintaan ja tapahtumiin. Nuorisoasunnoissa noudatetaan lakia yhteishallinnosta vuokrataloissa 649/1990. Laki antaa asukkaille oikeuden nimetä asukasedustajan taloyhtiön hallitukseen ja oikeuden vaikuttaa päätöksentekoon talossa muun muassa talousarvion laadinnan, korjaustoimenpiteiden sekä talohuollon ja isännöinnin järjestämiseen. Aukkaat valitsevat oman edustajan myös NAL Asunnot Oy:n hallitukseen. (NAL 2019.)

Nuorisoasumisen tarkoituksena on tarjota kohtuuhintaista asumista nuorille kasvukeskuksissa. Nuoret aloittelevat itsenäistä elämää ja etsivät omaa uraa, joten heidän

asemansa asuntomarkkinoilla on keskimääräistä huonompi. Nuoret kärsivät koko väestöä enemmän vuokrien noususta, koska nuorten tulot ovat usein pienemmät. (Kupari 2011, 59.) Nuorisoasuntojen asukkaat ovat 18-35-vuotiaita työssäkäyviä tai työelämään pyrkiviä ja itsenäistä elämää aloittelevia nuoria.

Valtakunnallisesti Nuorisoasuntoliiton asuntoja on 24 alueyhdistyksen alueilla ja asuntoja yhteensä yli 4000. Näistä suurin osa on kasvukeskuksissa ja suurten kaupunkien alueella. Pääkaupunkiseudun NAL Asuntojen nuorisoasuntoja on Helsingin, Espoon ja Vantaan alueella 32 kpl, asuntoja on yhteensä 1500. Asunnot ovat pääasiassa yksiöitä, mutta joukossa on myös kaksioita ja jonkin verran solu- ja perheasuntoja.

Nuorisoasuntoliiton strategia 2015-2020, NAL:n perustehtävä, visio ja arvot ovat lueteltu NAL laatukäsikirjassa. NAL on olemassa kotoa itsenäistyviä nuoria ja asumisoloihin parantavia nuoria varten. NAL on nuorten edunvalvoja asumiskysymyksissä. NAL yhteisön ydin toiminnot ovat:

- Asuntojen tuottaminen ja vuokraaminen
- Itsenäisen asumisen onnistumista turvaavien sisältöpalveluiden kehittäminen ja järjestäminen
- Nuorten asumisen edunvalvonta
- Nuorten asumista koskevan tiedon tuottaminen ja jakaminen (NAL Laatukäsikirja 2018, 6.)

NAL:n visio eli tulevaisuudessa toiminnan tavoitteena on, että NAL-yhteisö on Suomen merkittävin ja laadukkain nuorille tarkoitettu kotien ja asumisen palvelujen tarjoaja. Meillä viihtyy kohtuuhintaisessa kodissa ja saa tietoa, tukea ja neuvontaa. NAL:n arvot ovat: Yhdessä rohkea. Yhdessä asiantuntija. Olemme ideoiva ja rohkea yhteisö - uskallamme kokeilla ja epäonnistua. "Yhdessä rohkea" tarkoittaa meille, että olemme rohkeita niin yhteisönä kuin yhdessä nuoren kanssa. Nuori on oman elämänsä paras asiantuntija, yhdessä olemme nuorten asumisen luotettava asiantuntija. (NAL Laatukäsikirja 2018, 6.)

Nuorisoasumisen toimintaa tukee ja ohjaa NAL laatujärjestelmä. Laatutyö mahdollistaa myös vertaisoppimisen ja hyvien käytäntöjen jakamisen valtakunnallisesti eri paikallisyhdistysten välillä.

NAL:n asukastoiminta on keino lisätä asumisviihtyvyyttä. Paikallisyhdistykset organisoivat asukasdemokratian toteutumista ja asukkaiden tarpeista lähtevää toimintaa tai luovat edellytyksiä asukkaiden asukaslähtöiseen tekemiseen. Asukastoimintaa on asukaskokoukset, asukasillat- ja tapahtumat ja erilaiset koulutukset. Tavoitteena on vuorovaikutuksen, asumisviihtyvyyden ja asukkaiden yhteisvastuun parantaminen, yhteisöjen yhteisöllisyyden ja asukkaiden osallistumismahdollisuuksien vahvistaminen.

NAL laatutyöskentely edellyttää asukkaiden osallisuutta asuinyhteisöä koskeviin päätöksiin. Kriteerinä laatutyöskentelyyn vuoden 2018 laatukäsikirjassa nuorten osallisuuden ovat:

Kohta 17: Asukkaita tiedotetaan siitä, kuinka asuinyhteisöä koskeviin asioihin voi vaikuttaa, ja asukkaat tietävät pääosin, miten päätöksiin vaikutetaan.

Kohta 18: Asukkaita tiedotetaan riittävästi asuinyhteisöä koskevista asioista ja niiden taustoista. Asukkaiden aloitteisiin, kysymyksiin ja ehdotuksiin vastataan viipymättä. (NAL Laatukäsikirja 2018, 16.)

Kriteerit eivät kuitenkaan edellytä enempää kuin asukkaiden hyvää tiedottamista osallistumisen mahdollisuuksista.

Nuorisoasuntoliitto yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa on toteuttanut paljon tutkimusta nuorten elinoloista ja nuorisoasumisen tarpeesta. Nuorisoasuntojen tarpeeseen vaikuttaa nuorten määrän lisääntyminen kasvukeskuksissa, kiristyneet vuokra-markkinat ja nuorten työllisyystilanne. (Kilpeläinen, Kostainen & Laakso 2015, 83; Kupari 2011, 58.) Ympäristöministeriön teettämien asumisentutkimuksien mukaan asuinalueen hengellä, mukavilla naapureilla ja tutuilla naapureilla on suuri merkitys asumisessa. Noin 40% asukkaista ovat kiinnostuneita vaikuttamaan asuinalueen ja asuinympäristön suunnitteluun. Samoin noin puolet vastaajista ovat myös halukkaita vaikuttamaan tähän suunnitteluun. (Kilpeläinen, Kostainen & Laakso 2015, 64, 78.)

3 OSALLISUUS JA YHTEISÖLLISYYS NUORISOASUMISESSA

Nuorisoasunnot ovat omalainen yhteisönsä. Asukkaat ovat todella heterogeeninen joukko ihmisiä, jotka ovat iältään 18-35-vuotiaita. Nuoruuteen ikävaiheena mahtuu paljon erilaisia elämäntilanteita ja tarpeita. Osallistuminen omaan yhteisöön ja kontaktit oman asuinalueen asukkaisiin ovat tärkeitä. Asuminen tuo yhteisön perheen ja ystävien rinnalle. Nykyään sukulaisuuteen perustuvien yhteisöjen merkitys on myös pienentynyt. (Helamaa & Pylvänen 2012, 17.)

Osallisuus asumisessa on vaikuttamismahdollisuuksia, kuulumisen tunnetta ja sosiaalista kanssakäymistä. Osallisuus asumisessa voidaan jakaa kolmeen ulottuvuuteen: taloudellinen osallisuus on sitä, että asuminen on taloudellisesti asukkaalle mahdollista ja mielekästä. Poliittinen osallisuus tarkoittaa mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa asumista koskevaan päätöksentekoon, esimerkiksi asukaskokouksiin. Sosio-kulttuurinen osallisuus tarkoittaa kuulumisen tunnetta. Sitä, että asukas kokee olevansa hyväksytty ja oikeassa paikassa, hän viihtyy ja voi luoda sosiaalisissa suhteita ja muodostaa asumisyhteisöjä. (Luoma-Halkola, Häikiö, Salminen & Sointu 2019.) Nuorisoasunnoissa jokaisella on mahdollisuus osallistua toimintaan ja pyrimme tarjoamaan mahdollisuuksia osallistua toiminnan kehittämiseen ja muokkaamiseen.

3.1 Osallisuus

Osallisuus on monipuolinen ja monimerkityksellinen käsite, joka vaikuttaa jokaisen meistä elämään. Osallisuutta selitetään ja ymmärretään eri tavalla eri kontekstissa. Osallisuus on ensinnäkin yksilön tunnetta ja kokemusta yhteiskuntaan ja yhteisöihin kuulumisesta. Osallisuus voi toteutua tai syntyä kun ihminen on osa, toimii osana ja kokee olevansa osa yhteisöä. (Nivala & Ryyynänen 2013, 10; Nivala & Ryyynänen 2019, 138.) Yhteiskunnassa osallisuus määritellään usein yhteiskunnan päätöksentekoon osallistumisena ja edustuksellisen demokratian toimintaan sekä mahdollisuuksiin. Jokaisella on tai pitäisi olla mahdollisuus osallistua yhteiskuntaan ja sen päätöksente-

koon. Osallisuutta tarkkaillaan myös ihmisen lähiyhteisöissä. Osallisuus on yhteenkuuluvuutta, kiinnittymistä ja omaehtoista toimintaa. Osallisuudessa tärkeää on luottamus, sitoutuminen ja kuulluksi tuleminen. Osallisuus muodostuu arjen pienistä tapahtumista, esimerkiksi kuulluksi tulemisesta, huomioimisesta, sosiaalisista suhteista ja oman elämän vaikuttavista tapahtumista. (Särkelä-Kukko 2014, 34-36.)

Osallisuus muodostuu suhteesta omaan elämään, osallisuudesta vaikuttamisprosessiin lähipiirissä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa ja paikallisesta osallisuudesta, eli liittymisestä hyvinvoinnin lähteisiin ja elämän merkityksellisyyttä lisääviin vuorovaikutussuhteisiin ja siihen, että pystyy niissä vaikuttamaan resurssien jakamiseen (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017, 23).

Osallisuus on yhteisöllisyyttä, kuulemista ja osallistumista yhteisön tai laajemmin yhteiskunnan toimintaan. Osallisuuden kokemukseen liittyy yksilön toimijuuden kokemus. Osallisuuden poliittinen ulottuvuus on liittymistä päätöksentekoon prosesseihin tai demokratian toteutumiseen. Kun taas osallisuuden sosiaalinen ulottuvuus on yhteisön turvallisuutta ja toimintakykyä ja yksilön tunnetta voimaantumisen, identiteettien ja elämäntilanteiden (Virolainen 2015, 56).

Osallisuutta määritellään myös kolmeen ulottuvuuteen: Taloudelliseen, toiminnalliseen ja yhteisölliseen. Taloudellinen osallisuus on turvaa ja riittävää toimeentuloa. Toiminnallinen osallisuus on valtaisuutta ja yhteisöllinen osallisuus on kuulumista ja sitoutumista, eli kuulumista yhteisöihin ja jäsenyyttä. Osallisuuden ulottuvuudet pohjautuvat suoraan Erik Allardtin (1976) jäsenyyksiin hyvinvoinnin ulottuvuuksista. Hyvinvoinnin elementit: riittävä toimeentulo, yhteisöön kiinnittyminen ja aktiivinen toiminta ovat tunnistettu osallisuutta tukeviksi toiminnoiksi. (Raivio & Karjalainen, 2013 16-17.) Osallisuus siis edellyttää yksilön perustarpeiden tyydyttämistä tai niihin liittyvien vajetilojen, esimerkiksi luottamuksen korjaamista. Osallisuuteen vaaditaan yksilön omaa tietämystä omista tarpeista ja voimavaroista. (Isola ym. 2017, 29.) Osallisuus saavutetaan, kun yksilölle tarjotaan mahdollisuuksia osallistua, tuoda näkemyksiä

esiin, vaikuttaa, olla päättämässä, kantaa vastuu ja käyttää valtaa (Nivala & Ryyänen 2013, 21).

Osallisuuden vastakohta on osattomuus. Osattomuutta yhteiskunnan tarjoamista mahdollisuuksista ja voimavaroista, jotka turvaavat elintasoja ja elämänlaatua. Osallisuus on siten sisäpuolelle pääsemistä, mukana olemista, huomioiduksi tulemistä ja mahdollisuutta jakaa kokemuksia muiden ihmisten kanssa. (Nivala & Ryyänen 2013, 19-20.)

3.2 Osallisuus, yhteisö ja yhteisöllisyys

Osallisuus asumisessa on vaikuttamismahdollisuuksia, kuulumisen tunnetta ja sosiaalista kanssakäymistä. Asumisen arjessa se voi tarkoittaa naapurien auttamista tai avun pyytämistä, yhteisten pelisääntöjen luomista naapurien kesken tai vaikuttamista miten yhteisöä kehitetään ja miten yhteistä taloa korjataan. Osallisuutta tulee yhteisön toiminnasta.

Yhdessä toimiminen ja yhteenkuuluvuuden tunne tuottavat sosiaalista pääomaa (Korkiamäki 2013, 93). Sosiaalista pääomaa on tutkittu paljon 1980-luvulta lähtien. Viitatuimmat tutkijat ovat Robert Putnam ja James Coleman. Sosiaalinen pääoma on Putnamin (1995, 2000) mukaan on yhteisön toimintaa helpottava ominaisuus. Ihmiset ovat tekemisissä toistensa kanssa, siitä syntyy luottamusta ja vuorovaikutus helpottuu. Tämä saa ihmiset ymmärtämään, että ovat riippuvaisia toisistaan. Sosiaalinen pääoma siis parantaa informaation kulkua ja sen vaikutukset parantavat terveyttä ja elämänlaatua. (Ruuskanen 2002, 6.)

James Colemanin (1988) mukaan sosiaalisen pääoman ytimessä on sosiaalisten verkostojen tiiviys, vastavuoroisuuden velvoite ja informaation kulku ja normit. Sosiaalinen pääoma on ihmisen resurssi, joka helpottaa toimijoiden tarkoituksenmukaista toi-

mintaa. Sosiaalinen pääoma tuottaa luottojärjestelmän. Kun ihminen muita auttaessaan voi luottaa siihen, että saa myös itse tarvittaessa apua, helpottuu auttaminen ja sosiaalinen vuorovaikutus. Sosiaalisen pääoman luomat verkostot toimivat informaatiokanavina, jotka helpottavat ihmisen tiedonsaantia ja parantavat päätöksentekoa. (Ruuskanen 2002, 9-11.)

Yhteisö on tärkeä osa osallisuuden kokemusta. Osallisuuden toteutumiseksi tarvitaan yhteisöjä, joissa voi toimia ja tulla nähdyksi. Yhteisössä jokaisella on mahdollisuus toimia. Osallisuus toteutuu, kun yksilöllä on todellisia mahdollisuuksia ja aitoa valtaa vaikuttaa yhteisön asioihin. (Nivala & Ryytänen 2013, 23.)

Luottamukselliset suhdeverkostot, naapuriapu ja lähiyhteisön sosiaalinen tuki ovat ihmisille tärkeitä asioita arjessa ja voivat lisätä hyvinvointia (Ruuskanen 2002, 6). Yhteisöllisyyttä on ollut aina, mutta yhteisöllinen asuminen usein liitetään vain tiettyihin elämänvaiheisiin kuten nuoruuteen tai tietynlaiseen kommuuniasumiseen. Yhteisöasumiseen liitetään usein ideologisia mielikuvia, vaikka yhteisöllistä asumista on mahdollista toteuttaa monilla erilaisilla tavoilla. Perinteisesti yhteisöasumista on Suomessa toteutettu iän tai elämänvaiheen mukaan erityisasumisessa tai hoitokodeissa. (Kupari 2011, 51.)

Nykyisin yhteisöllisyys liitetään kansalaisaktiivisuuteen ja se nähdään keinona vahvistaa asukkaiden osallisuutta, sosiaalisia verkostoja, turvallisuuden ja yhteenkuulumisen tunnetta ja hyvinvointia. Asumisen yhteisöllisyydellä tarkoitetaan laajasti yhteisössä asumista tai väljemmin omissa asunnoissa asuvien henkilöiden vuorovaikutuksen ja yhteisen toiminnan lisäämistä. (Jolanki & Kröger 2015, 88.) Nuorisoasumisessa pyritään juuri tähän määritelmään asumisen yhteisöllisyydestä. Talo ja toiminta mahdollistavat kaikkien osallistumisen, mutta jokainen saa päättää millä tavalla ja milloin osallistuu. Yhteisöllisyys asumisessa näkyy talon yhteistoiminnassa, talon yhteisöllisessä organisaatiossa ja demokratiassa ja selkeästi erilaisia yhteistiloina. Yhteisöllisyys asumisessa asukkailla on aktiivisempi rooli toimijoina. (Helamaa & Pylvänen 2012, 4, 24-25.)

Asuinalueiden yhteisöllisyys syntyy ihmisten yhteisistä tavoitteista. Esimerkiksi kyläkoulua puolustavasta yhteisöstä tai palveluiden paremmasta saavutettavuudesta alueelle. Voimassa oleva maankäyttö- ja rakennuslaki on laadittu (1999) yhteisöllisyyttä edistämään. (Hyypä 2002, 181.) Toistakymmentä vuotta myöhemmin rakennusliikkeit ja suunnittelijat eivät ole saaneet laajassa mittakaavassa asukkaita ja rakennusten käyttäjiä mukaan suunnitteluun ja rakentamiseen. Tämä osoittaa, että osallisuuden edistäminen on haastavaa ja toteuttamisessa on esteitä.

3.3 Osallisuus ja osallistuminen

Osallisuuden ja osallistuminen käsitteet sekoitetaan ja yhdistetään usein toisiinsa. Osallistuminen on osallisuutta ainakin usein ja ainakin jollakin tasolla. Osallisuuden ei kuitenkaan aina tarvitse olla osallistumista. Osallistuminen ja osallisuus siis kytkeytyvät toisiinsa käsitteinä. Osallistuminen voi olla keino toteuttaa itseään, osallistumalla tapahtumiin, vapaa-ajan toimintaan tai kansalaistoimintaan. Osallistumalla yksilö vaikuttaa omaan elämäänsä. Osallistuminen on osa osallisuutta. Osallistuminen liittyy konkreettisesti yhteiskunnalliseen päätöksentekoon sekä vahvasti lähipiirin toimintaan. Osallistuminen liittyy osallisuutta konkreettisemmin kansalaisten oikeuksiin ja velvollisuuksiin itseään ja lähipiiriään koskevassa sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Osallistuminen voi olla osallistumista tapahtumiin, tempauksiin tai pitkäjänteiseen toimintaan. Osallistumalla valitsemaansa toimintaan yksilö pääsee toteuttamaan itseään ja vaikuttamaan omaan elämään ja itselleen tärkeisiin asioihin. (Särkelä-Kukko 2014, 34-50.)

4 MITEN OSALLISUUTTA VOI EDISTÄÄ?

Tämän työn tavoitteena on toiminnalla edistää nuorten osallisuutta ja luoda mahdollisuuksia yhteisöllisyyden synnylle. Osallisuus ympäröivään yhteisöön ja mielekäs yhteisöllisyys saavat asukkaat voimaan paremmin yksilöinä ja yhteisönä. Tällä toiveella

voidaan saada nuorisoasumisen yhteisöt eli talot voimaan paremmin ja toiminta aidosti nuorten näköiseksi. Haluamme toiminnassa siis edistää osallisuutta. Osallisuutta ei voi käskää tai pakottaa, mutta toiminnalla voi edistää osallisuutta.

Osallisuus on tunnetta kuulluksi tulemisesta ja joukkoon kuulumisesta. Miten ihminen kokee tullessa kuulluksi? Osallisuus on vahvasti sidoksissa yksilön kokemukseen omasta hyvinvoinnista (Koskimies 2013, 122). Hyvinvointia tukemalla ja osallisuuteen panostamalla voimme vaikuttaa myös yksilön hyvinvointiin. Asukkaita halutaan kuunnella ja toimintaa kehittää asukkaiden toiveiden ja ideoiden mukaan. Osallisuus voi herkästi jäädä vain asiakkaan tai asukkaan kuulemiseksi. Se on osallisuuden heikoin taso. (Koskimies 2013, 123.) Kuulemisessa osallistujalla on passiivinen rooli ja mahdollisuus oikeasti vaikuttaa asioihin ei ole todellinen. Osallisuutta miettiessä on kiinnitettävä huomiota, mihin on oikeasti mahdollisuus vaikuttaa ja miten.

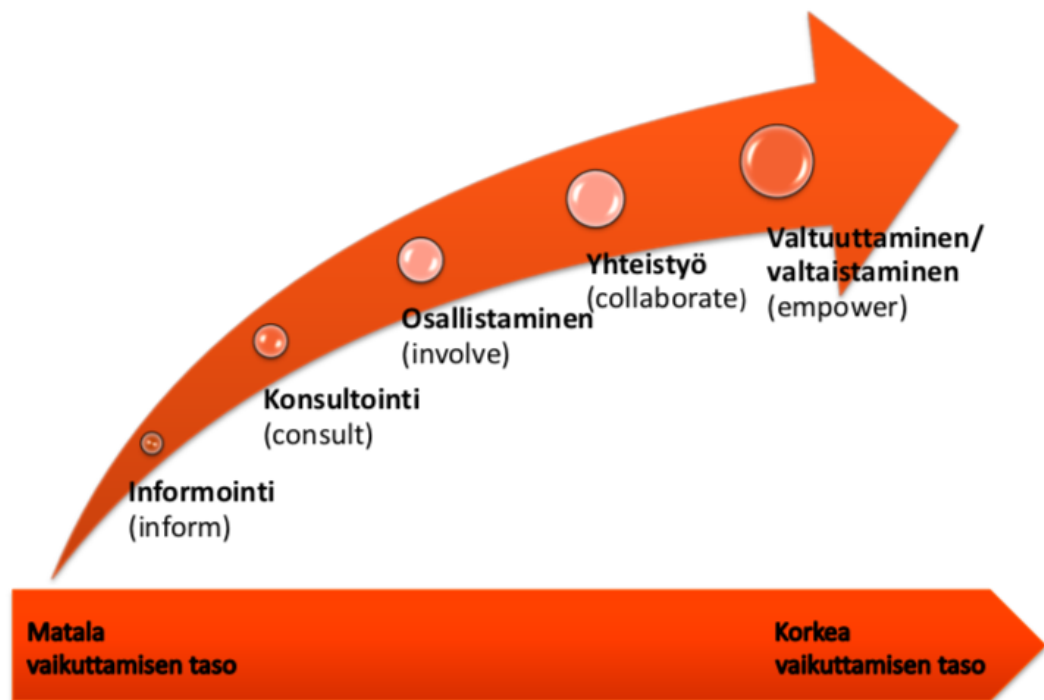
Osallisuuden kokemukseen ja sen laatuun voidaan vaikuttaa. Osallistujille pitää tiedottaa; miten osallistumisella voi vaikuttaa ja mitä konkreettista hyötyä siitä on heille tai palveluiden toimivuudelle. Tämä lisää osallisuuden mielekkyyden kokemusta. (Koskimies 2013, 127.) Osallisuus saavutetaan, kun osallistuminen tarjoaa osallistujalle todellisia mahdollisuuksia tuoda esiin omia näkemyksiä, olla mukana, ottaa vastuuta ja käyttää valtaa (Nivala & Ryyänen 2013, 21).

4.1 Osallisuuden eri tasot

Osallisuuden edistämistä, osallisuuden toteutumista tai osallistumisen vaikuttavuutta on kyetty selittämään erilaisilla osallisuuden tikapuilla ja portailta (Arnstein 1969, 216-224; Nuorisoseurat 2016; International Association for Public Participation 2018). Osallisuus, voimaantuminen ja valtaistuminen toteutuvat portaiden yläpäässä. Portaot alkavat osattomuuden kokemuksella tai esimerkiksi pelkällä yksipuolisella informoinnilla.

Osallistumisen eri tasot

Kuvio 1: Osallistumisen eri tasot (Peränen & Heikkinen 2012).

Kun edistetään osallisuutta ja osallistetaan nuoria toiminnassa pitää ottaa huomioon osallistumisen erilaiset asteet. Kuviossa 1 havainnollistetaan miten vaikuttamisen taso vaikuttaa osallistumiseen. Kun nuori pääsee mukaan osallistumalla, vaikuttamalla yhteistyöhön sitä enemmän hän voi kokea osallisuutta.

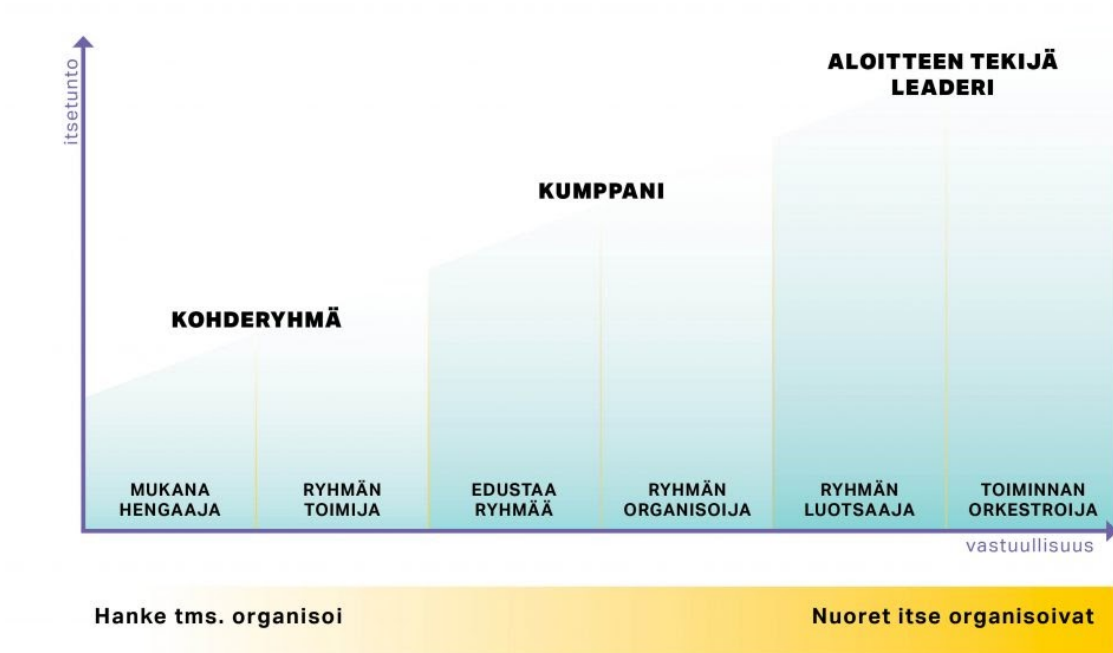
On tärkeää muistaa, että osallisuuden edistämistä ei voi pelkistää osallistumisen edistämiseksi. Osallistuminen ei myöskään tuota välttämättä osallisuutta. Osallisuutta voidaan edistää luomalla edellytyksiä osallisuudelle. Osallisuutta edistetään tukemalla yksilön ja ympäröivän yhteisön muutoksia ja kasvua ja edistämällä yksilön ja yhteisön suhteen kehittymistä. (Nivala & Ryyänen 2013, 30-31.) Osallistuminen luo edellytyksiä osallisuudelle. Osallistumisen tukeminen saa ihmisen liikkeelle, tulemaan yhteen ja osallistumaan yhteisöön, ja se tukee osallisuuden sosiaalista perustaa.

Osallisuus omaan elämään on vaikuttamista oman elämän kulkuun. Näin syntyy hallittavuuden ja ymmärrettävyyden tunnetta omaan elämään. Jos ei ymmärrä miten palvelujärjestelmä toimii tai mitä toimeentulotukipäätös tarkoittaa, ei niihin voi vaikuttaa. Tässä kohtaa palvelujärjestelmällä on iso rooli toimia ja tukea osallisuutta. (Isola ym. 2017, 15, 25.)

Nina Simon (2010) keksi aloittaa laajamittaisen työn museon osallistavuuden parantamiseksi. Hän keksi mallin, jolla museosta saa aidosti kävijöitä, tilaa ja muita osallistavan paikan, joka tuottaa hyvää ympärilleen. Osallistaminen on tekemistä. Osallistamisen johdosta voi syntyä taas osallisuutta tai osallisuuden tunnetta. (Halonen 2019.) Simon kokosi osallisuuden edistämiseksi joukon toimenpiteitä. Osallistuminen museoissa jaetaan: Myötävaikuttamiseen (contribution), yhteistyöhön (collaborate), yhteiskehittelyyn (co-create) ja isännöintiin (host). (Simon 2010, 190-191.) Maksimaalisen tai täydellisen osallisuuden tavoittelu ei ole aina tärkeintä, vaan tärkeää on löytää omaan toimintaan sopivat toimenpiteet.

Katri Halonen on jaotellut nuorten rooleja osallistamisen prosesseissa (Kuvio 2). Asukkaiden osallistamisessa pitää ottaa huomioon osallistumisen taso, ettei toiminta jää pintapuoliseksi tai tunnu osallistujista päälle liimatulta. Nuoret voivat olla toiminnan kohderyhmää, kumppani toiminnassa tai omaehtoisen toiminnan aloitteen tekijä. Nuoren rooli alkaa mukana hengaaajasta toiminnan orkestroijaan. Ensimmäisessä nuoret ovat toiminnan kohderyhmää ja heille keksitään toimintaa, johon nuori voi osallistua ja toimia esimerkiksi ryhmässä. Nuori voi päättää osallistuuko toimintaan. Seuraavassa tasossa nuorelta pyydetään panostusta toimintaan ja nuori voi olla mukana pohittamassa miten toimintaa voi kehittää. Kumppanin roolissa nuori voi olla ryhmän edustaja tai organisoija. Silloin nuori ottaa vastuuta, mutta ryhmää ja toimintaa kannattelee palkattu henkilökunta. Kun nuoret organisoituvat itse ja ovat itse aloitteellisia voidaan heitä kutsuta luotsaajiksi tai ryhmän orkestroijaksi. Tässä vaiheessa nuorelle annetaan paljon valtaa päätöksentekoon ja vapautta valita keinoja toimintaan. Ryhmää ohjataan yhdessä. Orkestroija pystyy joukkoistamaan ryhmän toimintaa myös ydinryhmää laajemmalle ja isommalle joukolle, osallistaen harvemmin aktiivisia ihmisiä. (Halonen 2019.)

NUORTEN ROOLEJA OSALLISTAMISEN PROSESSEISSA

Kuvio 2: Nuorten rooleja osallistamisen prosesseissa (Halonen 2019).

Osallisuuden kärkipäähän pyrkiessä nuoret pitää saada mukaan ideoimaan, suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan toimintaa. Osallistumisessa ja osallisuuden tavoittelussa pitää ottaa huomioon saatavuus ja saavutettavuus. (Virolainen 2015, 54.) Onko toiminta saavutettavaa, tietävätkö asukkaat, miten osallistua ja miten voi vaikuttaa?

Nykyään ei voi jättää huomiotta sosiaalisen median vaikutusta ja hyötyä. Ihmiset käyttävät paljon sosiaalista mediaa ja myös osallistuvat sen välityksellä (Virolainen 2015, 54). Asukkaiden osallistamisessa pitää käyttää sosiaalista mediaa hyväksi. Sosiaalinen media on toimiva tiedotus- ja markkinointi kanava, mutta sitä voi hyödyntää myös osallisuuden lisäämiseen. Sosiaalisen median avulla voidaan toiminnalla tavoittaa entistä suurempi joukko. Asukkaita voi pyytää osallistumaan kyselyihin ja äänestyksiin, mutta myös erilaisiin työryhmiin tai viestiketjuihin, joissa suunnitellaan toimintaa tai annetaan palautetta. Sosiaalisen median hyödyntämisessä pitää muistaa, että vain

pieni osa käyttäjistä toimii sosiaalisessa mediassa jakajina tai sisällöntuottajina. Suurin osa käyttäjistä on niin sanottuja tarkkailijoita, katselijoita, lukijoita ja kuuntelijoita. (Emt., 55-56.)

4.2 Yhteiskehittäminen

Osallistumalla suunnitteluun ja oman asuinyhteisön rakentamiseen, asukkaat ovat yhteydessä toisiinsa. Yhteydenpito tuo luottamusta ja yhteisöllisyyttä asukkaissa. Yhteisöllisyys on sosiaalista pääomaa. Sosiaalinen pääoma on laajimmillaan sosiaalisten rakenteiden normeja, jotka antavat mahdollisuuden koordinoida toimintaa halutulla tavalla. (Hyypä 2002, 48-50.) Osallistuminen perustellaan kahdella tapaa suomalaisissa hankkeissa; osallistamalla on mahdollista saada tietoa siitä, miten palveluita tulisi kehittää. Toisaalta puhutaan osallistumisesta tunteena ja kokemuksena. (Meriluoto & Litmanen 2019, 171.)

Yhteiskehittämistä ja osallistavaa suunnittelua on tutkittu ja käytetty rakentamisessa. Esimerkkejä löytyy muun muassa kehitysvammaisten asumisesta ja opiskelija-asumisesta. (Hietala 2019; Demos Helsinki 2012, 24-26.) Yhteiskehittäminen on erilaisten tietämysten ja ammattitaidon yhdistämistä. Se on palveluiden kehittämistä, jolla palvelun käyttäjä otetaan mukaan. Tavoitteena kehittää vaikuttavampia palveluita ja saada palvelut vastaamaan paremmin käyttäjien tarpeita ja odotuksia. (Hietala 2019.)

Nuorisoasuntoliiton toiminnassa kokeiltiin nuorten osallistamista NALKOTI2.0 -hankkeella vuonna 2017. Hankkeen tuloksista tehtiin myös AMK-opinnäytetyö (Häll 2019), mutta työ osoitti, että tarvetta aiheen tutkimukselle on ja nuorten osallistamiseen tarvitaan vielä enemmän työtä. Käyttäjäkohtainen tieto on tärkeää toiminnan ja tilojen suunnittelussa. Liian usein uuden talon käyttöönotossa huomataan, että asioita olisi saatu korjattua helposti suunnitteluvaiheessa. Havainnot tulevat esiin kohteen käyttäjiltä ja asiat eivät ole nousseet esiin suunnitteluprosessin aikana, koska käyttäjiä ei ole osallistettu prosessiin. (Häll 2019, 17.) Hällin opinnäytetyö osoittaa, että asukkaiden osallistamista suunnitteluun tarvitaan. Kaikkien ei tarvitse osallistua kehittämiseen tai päätöksentekoon yhteisössä. Yhteiskehittämisen tavoitteena on, että kaikki

palveluun liittyvät asiat ja näkökannat tulevat mahdollisimman laaja-alaisesti esille ja huomioiduiksi tiedonkeräämis- ja analysointivaiheessa. (Tuulaniemi 2013, 117.) Näin voidaan suunnitella mahdollisimman sopivaa toimintaa ja tiloja.

Asukkaat osaavat tarjota suunnitteluun kokemusperäistä tietoa. Nuoret ovat oman elämänsä parhaita asiantuntijoita. Kokemusperäistä tietoa ja käyttäjäkohtaista tietoa ei voi saavuttaa, muuten kuin osallistamalla nuoret mukaan toimintaa. Osallisuudesta on rakennusalalla puhuttu pitkään. Käyttäjien osallistaminen on kuitenkin jäänyt useimmiten vähäiseksi tai projektiluontoiseksi. Osallisten mukanaolo koetaan raskaaksi ja aikaa vieväksi. Suunnittelu- ja rakennusprosessit halutaan pitää tehokkaina ja tuottavina. (Häll 2019, 17.)

Tärkeää on asukaslähtöisyys suunnitteluvaiheessa ja myös asumisen aikana. Asumisen aikana vaikuttaminen asumiseen, yhteistiloihin ja toimintaan. Asukkaat määrittävät asumisen kulttuuria jatkuvasti uudestaan. (Helamaa & Pylvänen 2012, 18.) Osallistaminen pitää aloittaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Ymmärretään tarpeet hyvään asumiseen ja sosiaaliseen ympäristöön, jonne nuoret asettuvat asumaan. Yleisesti vuokra-asumisessa yhteisöllisyyttä voidaan vahvistaa panostamalla asukasdemokratian toteutumiseen.

Helsingin opiskelija-asuntosäätiö HOAS (jatkossa HOAS) on kokeillut yhteissuunnittelua yhdessä asuntokohteessa. Osallistavat menetelmät luovat ratkaisuja, jotka vastaavat paremmin asukkaiden toiveisiin ja tarpeisiin. HOAS:in kokeilemassa osallistavassa suunnittelussa, ennen suunnittelun aloittamista projektin arkkitehtiopiskelijat kävivät kaikki haastattelemassa toista Aalto-yliopiston opiskelijaa tämän kotona opiskelija-asunnossa. Haastattelu ja havainnointi valottivat asukkaan ja suunnittelijan yhteistyömahdollisuuksia uudella tavalla. Haastatteluista nousi paljon yksityisyyteen, äänieristykseen, hajuihin ja tilankäyttöön liittyviä tärkeitä kysymyksiä. Havainnointi näkyi suunnitelmissa ja kuului arkkitehtien perusteluissa. (Demos Helsinki 2012, 45-47.)

HOAS tutki HOAS laboratorio -hankeen avulla vuosina 2010-2013 viisaampaa ja tehokkaampaa asumista. HOAS Laboratorion tavoitteena oli tuoda asukkaat vahvemmin

mukaan opiskelija-asumisen kehittämiseen. Hanke osoitti, että asukkailla on halukkuutta ja kykyä tuottaa arkkitehdintyölle paremmat edellytykset. Asukkaiden näkemyksellä on arvoa uusien kohteiden rakentamisessa sekä vanhojen peruskorjauksessa. Yhteissuunnittelulla päästää tilojen ja huoneiden suunnittelusta aitoon vuorovaikutukseen ja tilanteiden ja yhteisöjen toiminnan suunnitteluun. Monissa vuokrataloissa on ongelmana pölyiset ja ankeat kerhotilat. Jos yhteistiloja ei suunnitella oikein käyttäjille, ja niiden toiminnallisuuksia ei kehitetä, ne jäävät käyttämättä ja rapistuvat. HOASin testi osoittaa, että yhteissuunnittelu edistää yhteistilojen käyttöä. Yhteisö määrittelee tilalle käyttötarkoitukset ja käytännön säännöt. Asukkaiden kuuleminen ja yhteissuunnittelu luovat parhaat edellytykset hyvälle lopputulokselle. Asukkaat ovat mukana suunnittelussa ja luovat tiloille käyttötarkoituksia, lopuksi ammattilainen tarkistaa, että työn tulos on laadukasta ja sopivaa. (Kaskinen, Laitio 2015, 93, 97-98.)

HOAS laboratorio osoitti, että asukaslähtöinen ratkaisujen kehittäminen tuottaa toteutuskelpoisia ratkaisuja. Työtä voi laajentaa, mutta se vaatii resursseja. Työtä myös voi kehittää hyödyntämällä digitaalisuutta. Yhteisön luomisessa pitää kuitenkin käyttää fyysisiä tiloja ja aitoa kohtaamista. (Kaskinen, Laitio 2015, 100.) Yhteiskehittämisellä voidaan saavuttaa parempia ratkaisua asukkaiden arkeen ja elämään. Asukkaiden osallistaminen ja mukaan ottaminen vaatii paljon resursseja, mikä on ehkä syynä, että sitä ei ole saatu laajemmin käyttöön kokeilu tahoilla.

4.3 Osallisuutta yhteiskehittäminen ja asukasraadin avulla

Nuorisoasuntoliitossa pyritään aina tekemään parasta mahdollista työtä nuorten asumisen eteen. Nuorisoasuntoliitolla on kehitetty laatujärjestelmä, joka valvoo laadukasta työtä valtakunnallisesti. NAL:n arvot ohjaavat toimintaa vahvasti: yhdessä rohkea. yhdessä asiantuntija. Nuori on oman elämänsä paras asiantuntija, yhdessä olemme nuorten asumisen luotettava asiantuntija. (NAL Laatukäsikirja 2018, 6.) Arvot siis ohjaavat toiminnan tavoitteeksi myös nuorten osallisuuden, joten kehitystyö on välttämätön. Nuoria on osallistettu toimintaan ja kehitykseen aikaisemminkin. Asukkaita haastatellaan tutkimuksiin toiminnan kehittämistyössä ja asukkailta pyydetään palautetta kyselyiden muodossa.

Tässä kappaleessa avaan käsitteiden avulla, miten voimme lisätä tai luoda osallisuutta yhteiskehittämisen ja nuotista koostuvan asukasraadin avulla. Haluamme toiminnassa osallistaa nuoret, jotta asuminen olisi sopiva mielekästä ja nuorten näköistä. Toiminnan nimeksi valikoitui asukasraati. Asukasraati on tapa toteuttaa yhteiskehittämistä ja osallistaa asukkaat mukaan toiminnan kehittämiseen. Asukasraateja, asiakasraateja, käyttäjäpaneelleja tai asiakasfoorumeita on järjestetty erilaisilla aloilla ja yrityksissä paljon. Käyttäjätuottavuus ja tieto ovat palvelun kehittäjälle tärkeitä ja siksi on hyvä saada käyttäjät mukaan toiminnan kehittämiseen. Asukasraati on yhteen koottu ryhmä asukkaita ja organisaation työntekijöitä. Ryhmän on tarkoitus tuottaa tietoa, mielipiteitä, kokemuksia, tuoda esiin ongelmia tai tarpeita ja keksiä ratkaisuja. Tätä tietoa käytetään palveluiden kehittämiseen ja parantamiseen. (Pirhonen 2016, 1.) Toiminnassa otetaan huomioon kaikkien mielipiteet ja annetaan tilaa uusille ideoille sekä erilaisille näkökulmille. Näin voimme oppia uutta yhdessä ja luoda parempia palveluita kaikille.

Miten asukkaita saadaan innostettua mukaan toimintaan ja vaikuttamaan omaan asumiseen? Arto Lindholm (2015, 138) on tutkinut ei-kävijöiden osallistamista kulttuurialan toimintoihin. Miten ei-kävijöistä saadaan osallisia. Keinoja voi hyödyntää myös osallisuuden edistämiseen laajemminkin. Tutkimusten ja kokeilujen jälkeen keinoja osallistamiseen on viisi. Erilaisten kävijöiden saavuttamiseksi on tarjottava erilaista sisältöä. (Lindholm 2015, 138.) Myös nuorisoasumisessa pitää tarjota erilaisia tapoja osallistua toimintaan. Isoja ja pieniä tapaamisia, lähellä kotia ja hyvillä paikoilla kaupungissa. Toinen keino osallistamiseen on markkinointi ja markkinointi epätavallisilla keinoilla. Herätä kiinnostus, tiedota, viesti näkyvästi ja kerro tarinoin. Kolmas on jalkautuminen sinne, missä ei-kävijät ovat. Eli toiminta tuodaan lähelle, kauas ja digitaaliseen maailmaan. Neljäs on tehdä jotain mitä ei liity suoraan taiteeseen. Eli toimintaa voi yrittää luoda vaikuttamista vahingossa. Viides keino on tehdä ohjelmaa vain ensikerrokselle. (Emt., 138-139.) Tätäkin keinoa voi hyödyntää nuorioasumisessa. On hyvä yrittää keksiä toimintaa ja osallistumisen paikkoja niille, jotka eivät yleensä aktiivisesti toimi ja osallistu.

Organisaatiossa halutaan ottaa nuoret mukaan toimintaa. Nuorten omakohtaista kokemusta halutaan saada rakennusten suunnitteluun, mutta myös toimintaan kokonaisuudessaan. Nuorilla on arvokasta tietoa omasta elämästä ja asumisen tarpeista. Nuoret pitää nähdä tietolähteinä ja kutsua heidät ammattilaisten rinnalle kumppaneiksi palveluiden kehittämiseen ja toteutukseen. (Hietala 2019.)

Yhteiskehittäminen vaatii aikaa ja prosessin, mikä voi edetä erilaisin keinoin. Yhteiskehittämiseen tarvitaan mukaan käyttäjät eli nuoret asukkaat, mutta mukaan tarvitaan myös organisaation ammattitaitoa ja johto. Ammatillainen voi myös tuoda prosessiin omaa elämäkokemusta ja alkaa etsiä ratkaisuja, ilman ennako-oletuksia käyttäjien kanssa. Yhteiskehittämisessä osallisuus ulottuu myös työntekijöihin ja organisaation johtoon. Kaikkia tarvitaan, jotta voidaan päästä tavoitteeseen ja tulokseen, ja tuottaa parempia palveluita ja osallisuutta. Yhteiskehittämisen keinoja on monenlaisia: yhteiskehittämisen työpajat, sosiaalisen median hyödyntäminen, asiakasraadit, vertaiskehittäminen. (Isola ym. 2017, 32; Hietala 2019.)

Seuraavaksi listaan huomioita, joita yhteiskehittämisen suunnittelussa pitää ottaa huomioon. Suuntaviivat ovat mukautettu sopimaan nuorisoasumisen toimintaan Terveyden ja hyvinvointilaitoksen yhteiskehittämisen suuntaviivoista.

1. Kaikille asukkaille annetaan mahdollisuus osallistua kehittämistoimintaan, ideointiin, suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Kaikilla asukkailla on tieto, miten ja milloin voi osallistua yhteiskehittämiseen.
2. Yhteiskehittäminen on toimijoiden tasavertaista kumppanuutta. Asukkaiden kokemustietoa arvostetaan yhtäläillä ammatillisen tiedon ja kokemuksen rinnalla. Toiminta on yhdessä tekemistä, yhdessä ajattelua ja yhdessä toimimista.
3. Yhteiskehittämisen keinoja on monenlaisia. Asukkaat pitää olla mukana jo keinojen päättämisessä. Asukkaat ovat mukana suunnittelemassa prosessi, toteutuksessa ja arvioinnissa.
4. Yhteiskehittämiseen tarvitaan konkreettisia aiheita ja tehtäviä.
5. Kriittisiä mielipiteitä ja ehdotuksia tarvitaan myös, ja niistä voi usein oppia.

6. Toiminnasta tiedotetaan ja viestitään. Ideat viedään eteenpäin ja osoitetaan, että työskentelystä on hyötyä myös käytännössä. (Isola ym. 2017, 32-33.)

Näitä suuntaviivoja tarkkailemalla saamme kehitettäväksi nuorisoasumiseen järjestelmän, jolla kehitetään työtä ja osallistetaan nuoret mukaan kehittämiseen. Lisää näistä luvussa 7 ja 8. Toiminnassa on valmiiksi paljon tietämystä kohderyhmästä, mutta tarvitsemme myös kohderyhmän edustajia mukaan toimintaan. Asukasraatia ei suunnitella yksin suljettujen ovien takana, vaan nuoret on otettu myös asukasraadien ideoimiseen. Ei anneta vain valmista ratkaisua, että asukasraati vaikuttaa asioihin jotenkin.

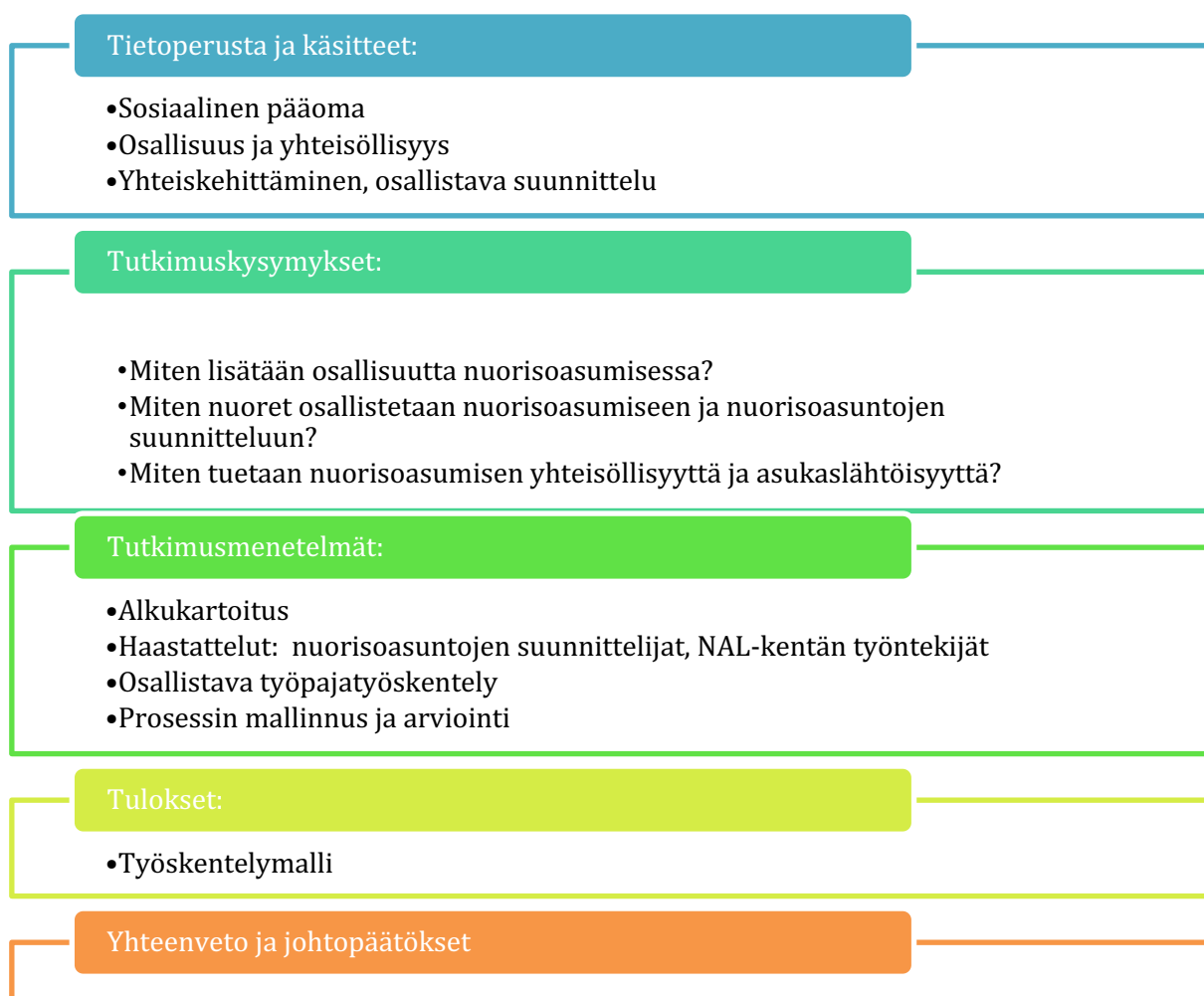
Kun asukasraati saadaan kasaan, ryhmää on tärkeä kouluttaa. Nuorille järjestetään koulutusta vaikuttamisesta, lobbauksesta, kestävästä kehityksestä, tilojen suunnittelusta ja muunneltavuudesta, ekologisuudesta ja yhteisöllisyydestä. Asukkaita voidaan tarvittaessa kouluttaa myös kehittämistyöskentelystä ja projektityöstä. Asukasraati ennakoii ja luo tulevaisuuden kestävästä ja laadukasta nuorisoasumisesta. Asukasraati ottaa kantaa ja kehittää toimintoja. Asukasraadista voi tulevaisuudessa ja toimiessaan tulla myös virallinen osa NAL:n laatujärjestelmää. Tärkeää on huomioida myös läpinäkyvyys ja viestintä. Kehittäminen suljettujen ovien takana ei edistä asukkaiden osallisuutta. Kehittäminen tulee tehdä asukkaille saavutettavaksi, läpinäkyväksi ja vaikuttavaksi.

5 MITÄ TUTKITAAN?

Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä tietoa asukkaiden osallisuudesta nuorisoasumisen suunnitteluun, toteutukseen ja palveluihin. Opinnäytetyön kehittämistehtävänä on selvittää:

- Miten lisätään osallisuutta nuorisoasumisessa?
- Miten nuoret osallistetaan nuorisoasumisen ja nuorisoasuntojen suunnitteluun?
- Miten tuetaan nuorisoasumisen yhteisöllisyyttä ja asukaslähtöisyyttä?

Tavoitteena on tutkimustyön tuloksena luoda työskentelymalli, jota hyödynnetään NAL:n pääkaupunkiseudun tulevissa projekteissa ja jo olemassa olevissa kohteissa. Jatkossa mallia voidaan levittää valtakunnallisesti myös muihin Nuorisoasuntoliiton kohteisiin. Kuvio 3 havainnollistaa tämän kehittämistehtävän tutkimus- ja aineiston keruu prosessia.

Kuvio 3: Opinnäytetyön tutkimusasetelma.

6 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tämä opinnäytetyö on laadullisin menetelmin toteutettu tutkimus- ja kehittämistyö, jossa on toimintatutkimuksen piirteitä. Toimintatutkimuksessa tutkija osallistuu tut-

kittavan yhteisön toimintaan ja pyrkii ratkaisemaan jonkin käytännön ongelman (Eskola & Suoranta 1998, 129). Opinnäytetyö on myös arjen työskentelyn kehittämistyö. Työn tarkoitus on kehittää arjen toimintaa. Hyödynnän työskentelyssä palvelumuotoilun oppeja ja periaatteita. Palvelumuotoilu yhdistää vanhoja tutkimusmetodeja ja työskentelytapoja uudella tavalla. Palvelumuotoilussa tärkeintä on ihminen, joka on palvelun käyttäjä eli tässä tapauksessa nuorisoasuntojen asukas. (Tuulaniemi 2013, 12, 71.)

Opinnäytetyö on laadullisin menetelmin tehty tutkielma, jossa kerätään ja analysoidaan aineistoa erilaisilla menetelmillä. Seuraavissa kappaleissa esittelen tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmiä.

6.1 Teemahaastattelu aineisto

Opinnäytetyön aineisto muodostuu asiantuntijahaastatteluista sekä asukkaille suunnatuista työpajoista. Haastateltavat ovat arkkitehteja ja NAL-kentän työntekijöitä. Haastateltavat valittiin ammattilaisten ja työntekijöiden joukosta, koska heillä oli kokemusta ja näkemystä nuorisoasuntojen suunnittelu- ja rakennusprosessista. Haastateltavilla oli myös kokemusta nuorten osallistamisesta ja toiminnan kehittämisestä asiakaslähtöisyyteen ja osallisuuteen. Oli tärkeää, että haastateltavilla oli kokemus nuorisoasuntojen suunnittelusta. Lähestyin molempia haasteltavia ensin sähköpostitse ja vielä puhelimitse ennen haastattelua, ja kysyin suostumusta haastatteluun.

Haastattelin marraskuussa 2019 erikseen kaksi arkkitehtiä, jotka ovat osallistuneet NAL nuorisoasuntokohteen suunnitteluun ja toteutukseen. Haastattelut toteutettiin neutraalissa paikassa, haastattelut nauhoitettiin luvalla. Tein nauhoitteista litteroinnit. Haastateltavat informoitiin kehittämistyön prosessista ja haastateltaville luvattiin anonymiteetti. Kaikki henkilötietoihin viittaava materiaali tuhotaan, heti kun niitä ei työhön enää tarvita. Haastatteluihin varattiin aikaa noin tunti. Molemmat haastattelut kestivät noin 40 minuuttia. Haastateltaville lähetettiin etukäteen tiedot tutkimuksesta teemahaastattelun runko (Liite 1).

Työskentelyn aloittamiseksi käytän hyväksi työtä mikä aloitettiin NALKOTI 2.0 projektissa 2017. Projektissa luotiin nuorisoasuntojen asukkaista ryhmä, joka alkoi tehdä suunnitelmaa uudesta talokohteesta. Nuoret sitoutuivat ryhmän toimintaan koko suunnitteluprosessin ajaksi. Keväällä 2019 tein kyselyn tähän prosessiin osallistuneille nuorille. Kyselystä ilmeni, että suunnittelutyöskentely oli nuorille mielekästä ja he kokivat sen tärkeäksi. Toisaalta osallistumisen aste koettiin heikoksi, ja osallistujista tuntui, ettei heidän ideoitansa tai huomioita otettu huomioon. Näiden palautteiden pohjalta lähdin rakentamaan teemahaastattelurunkoa. Pohdin mitä asioita pitää ottaa huomioon.

Haastatteluissa avaan teemoja:

- Nuorisoasuminen nyt ja tulevaisuudessa
- Nuorten osallistuminen suunnitteluun
- Viestintä ja vuorovaikutus asukkaiden ja suunnittelijoiden välillä

Teemahaastattelussa haastattelun aihepiiri on ennalta määrätty. Haastattelun alussa sovitaan tietyt teemat, jotka käydään läpi, mutta keskustelua eivät ohjaa tarkat kysymykset. (Eskola, Lähti & Vastamäki 2018, 29-31.)

Teemahaastatteluilla saatu aineisto analysoidaan aineistolähtöisesti ilman teoreettisia etukäteisoletuksia. Teorian ja etukäteistiedon aiheesta ei anneta häiritä aineistosta nousevia teemoja. Teemahaastattelurunkoa voi hyödyntää aineiston koodauksessa. (Eskola & Kortesoja 1998, 153.) Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysointitapoja on monia, ja käytettävät metodit voivat muuttua työskentelyprosessin edetessä. Haastatteluaineisto purettiin litteroimalla ja tekstiä syntyi 10 sivua. Aineiston analysoinnissa etsittiin oleelliset teemat, kehittämiskohteet ja tarpeet.

6.2 Osallistava työpaja työskentely

Työn tavoitteena on saada asukkaat mukaan nuorisoasumisen suunnitteluun. Ideana on tehdä työskentelymalli, jolla saadaan asukkaat osallistumaan toimintaan, kehittämään ja arvioimaan toimintaan. Työpajatyöskentely voi paljastaa mahdollisia osallistumisen estäviä tekijöitä ja myös murtaa ne.

Asukas on oman elämäntilanteen ja toiminnan paras asiantuntija, ja siksi on tärkeää saada asukkaat pysyväksi osaksi mukaan toimintaan ja suunnitteluun. Järjestin asukkaille joulukuun 2019 ja tammikuun 2020 aikana kaksi suunnittelutyöpajaa. Asukkaita osallistui joulukuun työpajaan 14 ja tammikuun työpajaan kuusi.

Ensimmäisen työpajan tarkoituksena oli vain ideoida miten asukkaat voivat parhaan mukaan osallistua toimintaan ja vaikuttaa omaan asumiseensa. Toisen työpajan tavoitteena oli suunnitella: Miten asukasraati perustetaan? Miten se toimii ja mitä asioita se käsittelee? (Liite 2) Molemmat tapaamiset olivat avoimia kaikille asukkaille ja tapaamisia mainostettiin asukkaille talojen ilmoitustauluilla ja sähköisillä rappunäytöillä sekä talojen suljetuissa Facebook-ryhmissä sekä hyödyntäen muista sosiaalisen median väyliä. Voidaan ajatella, että kaikilla asukkailla oli mahdollisuus osallistua työpajoihin. Kaikki kiinnostuneet pääsivät mukaan eikä osallistujia määrää tarvinnut rajata. Jos kiinnostuneita osallistujia olisi ollut enemmän, olisi työskentelyryhmiä voitu jakaa useampaan työpajaan.

Asukkaita informoitiin kehitystyöstä ja osallistumisesta siihen nyt suunnitteluvaiheessa sekä tulevaisuudessa toteuttamisvaiheessa. Kaikille osallistujille luvattiin anonymiteetti. Jokainen kiinnostunut osallistuja pääsi mukaan työpajoihin. Asukkaat, jotka osoittivat kiinnostusta, mutta eivät päässeet mukaan lähetettiin informaatiota ja tiivistelmä työpajoista. Kaikilla osallistujilla oli mahdollisuus myös olla osallistumatta työpajaan tai sen tehtäviin.

Työpajan keskusteluista ja tehtävistä tein muistiinpanot ja pöytäkirjan. Molemmat dokumentit lähetettiin tiedoksi myös kaikille työpajan osallistujille.

Osallisuuden syntymisen ja kehittymisen kannalta on erittäin tärkeää, että yhteisön jäsenellä on mahdollisuuksia vaikuttaa yhteisön asioihin, tulla kuulluksi ja ottaa osaa yhteisöä kehittävään toimintaan. (Nivala & Ryyänen 2019, 138.) Pitää antaa nuorille mahdollisuuksia osallistua uudestaan ja päättää osallistumisesta aina tilanteen tullen uudelleen. Vaikuttamisesta pitää antaa informaatiota ja innostaa vaikuttamaan.

Työpaja on nuorten osallistamista. Nuorille annetaan mahdollisuus osallistua vaikuttamiseen ja työskentelyyn. Osallistumisprosessi on vaikuttamista. Prosessilla vahvistetaan vuorovaikutuksellisuutta, dialogisuutta ja osapuolien eli asukkaiden ja työntekijöiden avoimia ja tasavertaisia suhteita. (Nivala & Ryyänen 2019, 140.)

6.3 Vertailukehittäminen NAL paikallisyhdistyksissä

Käytän aineiston tukena myös vertailukohtia kahdesta toisesta NAL-paikallisyhdistyksestä. Vertailen kahden NAL paikallisyhdistyksen suunnitelmia ja toimia parantaa asukkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Benchmarkkaus (eng. benchmarking) on suomeksi vertailukehittämistä tai vertailuoppimista. Vertailuoppiminen sopii hyvin NAL-kentän työskentelyyn, jossa halutaan tehdä laadukasta nuorisoasumista ympäri Suomen, tarttumapinta on sama, joten hyviä käytäntöjä on syytä levittää valtakunnallisesti. Myös tämän opinnäytetyön tarkoituksena on saada aikaan valtakunnallinen toimintamalli.

Itä-Suomen yliopisto määrittelee benchmarkingin eli vertailukehittämisen arvioinniksi, jossa organisaatiot vertaavat toimintaansa ja prosesseja toisen organisaation kanssa. Menetelmässä opitaan hyvältä vertailukohteelta niiden parhaista käytännöistä ja tavoitteena on saavuttaa parannuksia omassa toiminnassa. Kysymys on hyvien ideoiden löytämisestä ja jalostamisesta omaan toimintaan. (Itä-Suomen yliopisto 2020.) NAL- laatujärjestelmään kuuluu virallisia vertailukehittämisen päiviä eli yhdistysauditointeja, joissa kyseisen yhdistyksen toimintaa arvioi toisen yhdistyksen toimijoita. Menetelmä on oppimisen paikka molemmille osapuolille arvioitavalle taholle sekä arvioijalle. Tässä kohtaa käytin vertailukehittämistä vain tälle osallisuuden aiheelle.

Haastattelin kahta valtakunnallisen NAL-kentän toimijaa, miten heidän yhdistyksessään on otettu ja otetaan osallisuus ja osallistaminen huomioon. Havainnoin ja etsin tietoa yhdistystoiminnasta nettisivuilta ja keskusteluista. Haastattelut toteutin puhelimitse. Keskusteluista kirjoitin muistiinpanot, joita hyödynsin aineiston käsittelyssä ja työpajojen luomisessa.

6.4 Aineiston analysointi

Aineiston analyysissä halusin löytää mahdollisia ongelmia ja esteitä osallisuuden tapahtumiseen sekä löytää konkreettisia ideoita ja toimia, joilla osallisuutta voidaan parantaa. Aineiston analyysin aloitin litteroimalla äänitykset. Etsin ja erittelin aineiston joukosta kaiken tärkeän ja huomion arvoisen. Näistä koostin luokitellut teemat listauksen ja yhteenvedon haastatteluiden perusteella suunnittelin asukkaille kaksi suunniteltutyöpajaa. Työpajojen aiheeksi vahvistui asukasraati. Asukasraadin tehtävä on edistää asukkaiden osallisuutta ja toiminnallisuutta oman ympäristön kehityksessä.

Työpajojen materiaali on käsitelty ja analysoitu. Näiden analysoinnin menetelmien ja toimenpiteiden jälkeen hahmottelin työskentelymallin ja käytännön toimenpiteet asukasraadin järjestämiseen. Esittelen tämän työn tuloksena, miten asukkaat saadaan mukaan ja osallistetaan toimintaan.

7 NUORTEN ÄÄNI KUULUVIIN

Tässä kappaleessa esittelen opinnäytetyön tuloksia ja avaan aineiston esiintuomia näkökulmia. Kokoan yhteen mitä alkukartoitus, työskentely, asiantuntijoiden haastattelut sekä nuorten kanssa tehty kehitystyö ovat tuottaneet, ja miten näitä tuloksia voi hyödyntää käytännön työskentelyssä. Lisäksi pohdin mitä toiminnassa on hyvä kehittää edelleen.

7.1 Työskentelyn aloitus

NALKOTI 2.0 (2017) projekti aloitettiin ja järjestettiin yhden nuorisoasunto-kohteen suunnitteluun pääkaupunkiseudulla. Asukkaat osallistuivat työpajoihin ja yhteiseen Facebook-ryhmään työntekijän johdolla. Asukkaiden osallisuutta kysyttiin prosessin jälkeen ja kaikki asukkaat (N=10) olivat tyytyväisiä toimintaan ja omaan osallistumiseen. Osallistumisen vaikutukset koettiin kuitenkin hieman ohueksi ja koettiin, että työskentelyllä ei ollut suurta vaikutusta suunnitelmien toteutumiseen.

Avoimista vastauksista selvisi, että osallistujat kokivat työskentelyn kuitenkin hyödylliseksi. Osallistujat luonnehtivat osallistumista:

“Omilla mielipiteillä on merkitystä”

“Mielipiteitä kuunnellaan ja arvostetaan”

“Sai kokemuksen vaikuttamisesta ja projektityöskentelystä”

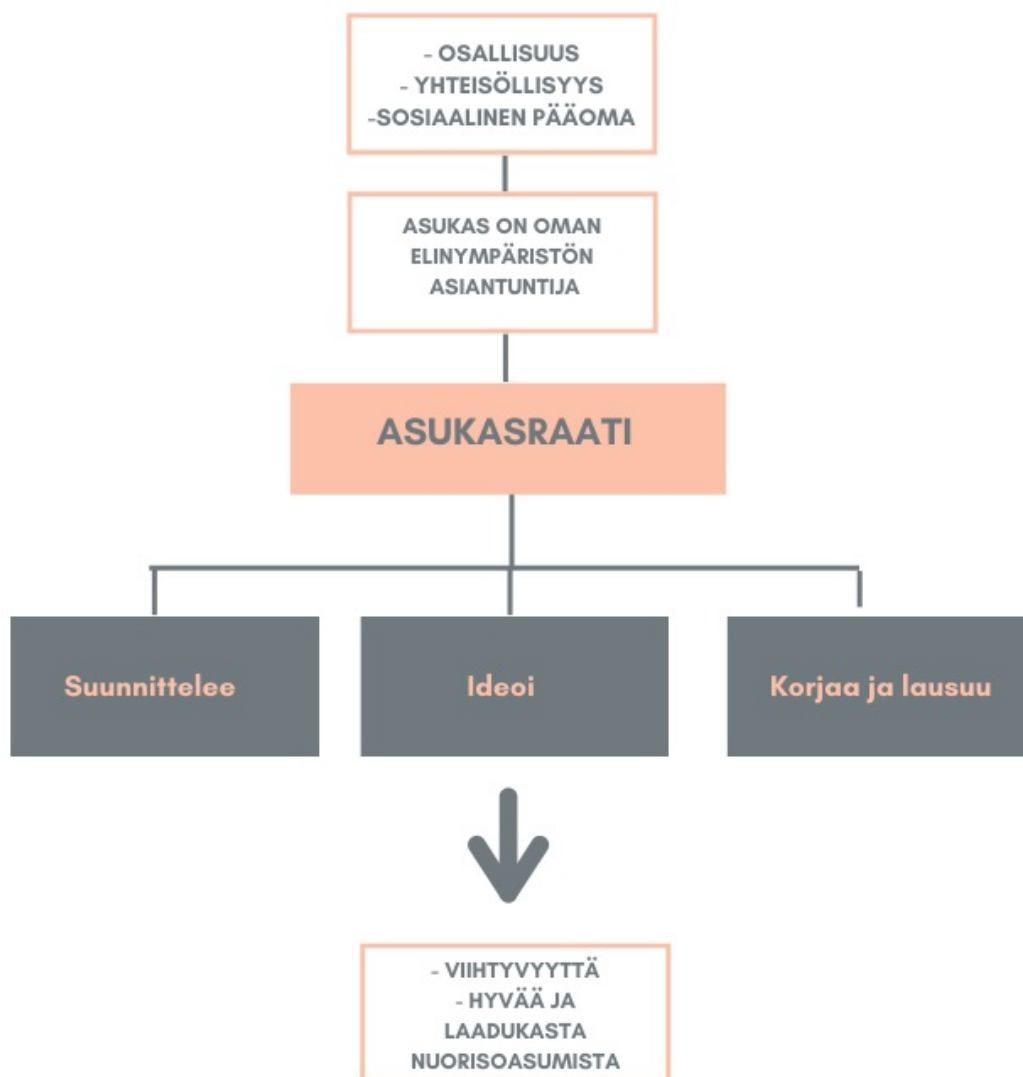
Oman kokemuksen mukaan suurin osa vastaajista koki päässeensä osalliseksi suunnitteluun projektiin osallistumisen kautta. Osassa vastauksissa koettiin kuitenkin osallisuuden jääneen hieman pinnalliseksi. Hyödylliseksi projektissa koettiin, että sen avulla saadaan nuorten ääni kuuluviin. Toiminta on asukaslähtöistä ja osallistavaa. Vastaajat olivat yhtä mieltä, että projektia kannattaa jatkaa ja kehittää jatkossa.

Kehittämisen prosessin aikana on selvinnyt, että nuoret haluavat olla mukana rakentamassa parempaa nuorisoasumista ja asumisviihtyvyyttä kaikille. Myös koko NAL-organisaatio haluaa ottaa nuoret mukaan ja olla mukana parantamassa nuorten edellytyksiä lähiyhteisössä ja laajemmin yhteiskunnassa osallisuuteen.

7.2 Mikä on asukasraati?

Miten asukkaat pääsevät mukaan ja mitkä ovat asiat ja aiheet, joihin nuorten on mahdollista vaikuttaa ja muokata. Asukkaat haluavat olla mukana kehittämässä palveluita ja toteuttamassa sitä minkälaista nuorisoasuminen on tulevaisuudessa.

Kuvio 4: mikä on asukasraati?

Toiminnan kehittämiseen tarvitaan nuorten omakohtaista kokemusta. Nuoret ovat oman elinympäristön ja omien tarpeiden parhaita asiantuntijoita. Asukasraati (Kuvio 4.) muodostuu NAL-asukkaista. Nuorista koostettu asukasraati suunnittelee, ideoi, korjaa toimintaa ja toimintatapoja. Keinoja tähän voi olla lausuntojen tai mielipiteiden kirjoittaminen ja jakaminen, toiminnan ideointi ja suunnittelu ja toiminnan järjestäminen. Toiminta tuo esiin koettuja ongelmia ja työstää niitä koskevia ratkaisuja. Asukasraadien toiminnan tavoitteena on viihtyvyyden parantaminen, hyvä ja laadukas nuorisoasuminen.

Pohdimme ja ideoimme nuorten työpajassa aiheita ja asioita mitä pitäisi muokata, kehittää tai uudistaa. Minkälaista nuorisoasuminen on tulevaisuudessa? Mitä asioita pitäisi kehittää? Mitkä ovat käytännön toimia, joissa asukkaat voisivat paremmin?

Jokainen sai kirjoittaa tarralapuille niin monta asiaa ja aihetta kuin keksi. Aiheet koottiin yhteen ja jaoteltiin samankaltaisiin teemoihin. Teemoiksi syntyi: Asukastoiminta, kierrätys, oma asunto, tiedotus ja viestintä, nuorisoasuntojen rakentaminen ja asumisneuvonta. Kaikilla keksityillä aiheilla ja toiveilla oli myös yksi yhdessä päätetty yleinen nimittäjä; Asumisviihtyvyys. Nuoret kokivat, että kaikki kehitystyö tehdään jokaisen asumisviihtyvyyden parantamiseksi ja koko toiminnan tavoitteena on lisätä ja pitää yllä asumisviihtyvyyttä. Nuoret halusivat, että asumisviihtyvyys ja turvallisuus ovat tavoitteita, ja toimilla yritetään estää asioita, jotka vähentävät tai vaarantavat asumisviihtyvyyttä.

Taulukko 1. Mistä asukasraati voi päättää?

Asukastoiminta	• Alennuksia asukkaille, esimerkiksi kuntosali • Leffaillat ja muita yhteisiä tapahtumia • Kehitetään talon sisäistä tiedottamista • Lähekkäisten talojen yhteisiä tapahtumia • NAL Asuntojen hallituksen asukasedustajien työ paremmin näkyväksi • Miten saadaan ihmiset innostumaan toimikunnista ja asumisen päätöksenteosta? • Läpinäkyväksi ja selkeäksi: Miten asukas voit vaikuttaa?
Kierrätys	• Muistilappu poismuuttavalle asukkaalle, mitä pitää muistaa ja miten toimia • Roskalavat taloille • Jäte & Kierrätys neuvontaa • Kirppis
Oma asunto	• Mahdolliseksi (esim. pientä maksua vastaan) asunnon pienremontointi • Pihahuoltoon erityishuomiota • Yhteiskäyttöauto asukkaiden käyttöön • Yhteiskäyttötavarat (Lainauskontti)
Tiedotus ja viestintä	• Varausjärjestelmien kehittäminen

Nuorisoasuntojen rakentaminen	• Soluasuntojen poistaminen • Järkevät yhteistilat ja varastotilat, niiden suunnitteluun panostaminen • Säilytystilat (asunnoissa ja kellarissa) • Järkevät neliöt • Käyttämättömien tilojen muuttaminen toisiin tarkoituksiin • Parempi tiedotus asukkaille rakennuksen muutostöistä
Asumisneuvonta	• Chat-päivystys asumisneuvojalle toimiston aukioloaikana arkisin • Apua myös poismuuttaville

Asukasraati voi vaikuttaa toiminnan kehittämiseen ja organisaation päätöksentekoon. Asukasraati käsittelee valitun aiheen tapaamisessa, ja voi ideoida tulevaisuuden toimintaa, lausua ja tehdä asiasta lausunnon tai oman mielipidekirjoituksen asian muuttamiseksi. Asukasraati voi myös ideoida mitä uusia palveluita voidaan rakentaa tai ottaa käyttöön.

Uusien nuorisoasuntokohteiden rakentamisessa asukasraati voi vaikuttaa yhteistilojen toimintoihin, pihan toimintoihin ja suuntaviivoihin asunnoissa. Asukasraati voi päättää suuntaviivat tai standardin sille, minkälaisia nuorisoasuntoja Suomeen rakennetaan. Nämä vaatimukset tai minimivaatimukset voivat olla linja ja taso suunnittelulle ja rakentamiselle. Lisäksi asukasraati voi vaikuttaa minkälaisia asumisneuvonnan palveluita asukkaille tarjotaan, mitä asukastoimintaa asukkaille järjestetään ja miten yhteistiloja ja yleisiä alueita taloilla käytetään.

7.3 Osallisuus vaatii työtä

Tein kaksi asiantuntijahaastattelua suunnittelijoille, jotka ovat olleet mukana nuorisoasuntojen suunnittelu ja rakennusprosessissa. Halusin kysyä ja saada selville, miten osallisuus ja loppukäyttäjän tarpeet näkyvät tällä puolella projektia ja työskentelyä. Molemmilla haastateltavilla oli hieman kokemusta kohderyhmän osallistamisesta tai kohderyhmän tarpeiden tutkimisesta liittyen suunnitteluprosessiin. Molemmat olivat

hyvin samoilla kannoilla, että osallistamisesta on hyötyä, mutta se myös vaatii paljon työtä ja aikaa.

Haastatteluista sai esille kolme teemaa liittyen osallisuuden edistämiseen ja sen esteisiin. Ensimmäisenä asioita ja tapahtumia, jotka rajoittavat, estävät tai edesauttavat osallisuuden syntymistä. Toisena hyvät käytännöt, joita tulee jatkaa ja kehittää. Kolmantena konkreettisia keinoja, joita on hyvä pitää yllä tai kehittää.

7.3.1 Osallisuuden esteet ja rajoittavat tekijät

Haastatteluiden perusteella löysin asioita, jotka rajoittavat, estävät tai vaikeuttavat osallisuuden toteutumista tässä tarkoituksessa ja kontekstissa. Arkityössä yhteistyöltä ja osallisuudelta vie tilaa projektien tiukka aikataulu, puutteellinen viestintä ja tiedotustyö, tiukat rajoitukset kaupungin kaavoituksen ja sääntöjen puolesta ja rajalliset resurssit ja budjetoidut varat.

Rakennusprosessissa aikataulut muuttuvat ja vaihtuvat tiuhaan. Projektipäällikkö tai kukaan yksittäinen tekijä projektissa ei voi määrätä sen aikataulua, vaan aikatauluun vaikuttaa moni yksittäinen asia. Aikataulu vaatii suunnittelua ja joustamista kaikkien osalta. Viestintä ja tiedotustyö voi vahingoittaa tai estää osallisuuden toteutumista. Jos projektista ja sen etenemisestä ei osata tai kyetä viestimään, jää osallistujien rooli vähäiseksi ja ohueksi.

Ideat voivat olla todella hyviä tai innovatiivisia, mutta persoonallinen tai erilainen myös yleensä maksaa enemmän. Raha vaikuttaa myös ylläpitokustannuksiin, esimerkiksi ison kasviseinän rakentamisen huoltaminen maksaa paljon. Esteenä on usein liian tiukka tai arvaamaton aikataulu tai hankkeessa ei varata yksinkertaisesti aikaa osallistamiseen.

Vuorovaikutuksen haasteet ja esteet. Toimijoiden erilaiset lähtökohdat. On totuttuja työtapoja ja niistä voi olla vaikea päästä irti. Tarvitaan oman ammattitaidon selkeyttämistä ja arkipäiväistämistä. Haaste on miten mennä toisen asemaan ja ymmärtää. Porukan pitää selkeästi tietää mitä ollaan tekemässä ja miten tähän voi vaikuttaa. On tärkeää myös varata tilaa ja aikaa spontaaneille huomioille ja kysymyksille. Tehdään yhdessä. Puhutaan yhdessä ja esimerkiksi piirretään yhdessä.

7.3.2 Hyvät käytännöt

Osallisuutta voi edistää ja vaikuttaa sen toteutumiseen työskentelyssä. Löysin asiantuntija haastatteluista hyviä käytäntöjä, joita toiminnassa on jo toteutettu, ja joita on hyvä jatkaa sekä uusia toimintamalleja, joita kannattaa ottaa käyttöön.

Haastatteluiden perusteella paras vaihe rakentamisprosessiin osallistamisessa on varhainen luonnosvaihe. Tässä vaiheessa projekti on jo niin pitkällä, että jotain on jo ehditty suunnitella, mutta on mahdollista tehdä isompiakin muutoksia suunnitelmiin. Tässä vaiheessa voi esimerkiksi muuttaa yhteistilojen sijaintia ja toimintoja. Aikaisemmassa vaiheessa osallistaminen olisi liian aikaista, koska valmiina ei ole mitään konkreettista kommentoitavaa.

Osallistamiseen tarvitaan sitoutuneita työntekijöitä. Nuorten lisäksi tarvitaan joku, joka pitää ryhmän ja eri osapuolet kartalla projektin kulusta. Ryhmän toimintaan on syytä kiinnittää huomiota. Ryhmä nuorista pitää koota, aloittaa toiminta ja pitää käynnissä. Jäseniä pitää motivoida ja innostaa toimintaa. Tähän tarvitaan työntekijä, joka vastaa tästä. Toimissa tällä työntekijällä on iso rooli osallisuuden toteutumisessa.

Taide on keino luoda persoonallisuutta ja iloa asuinyhteisöön. Taiteen avulla on myös helppo luoda yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Asuinrakennuksen taide ja taiteen rooli talossa ovat asioita, joihin asukkaiden tai asukasraadilla on mahdollisuus vaikuttaa. Taide voi olla jotain yhdessä päätettyä tai yhdessä tehtyä. Taide voi olla osa yhteistiloja, pihaa tai osa muita rakennuksen toimintoja. Taiteen rooli talossa voidaan päättää

suunnitteluvaiheessa tai suunnitella taidetoteutuksella paikka ja antaa tulevien asukkaiden hoitaa sen toteutus, kun asuttamisen aika on käsillä. Suunnittelu vaiheessa voidaan myös mahdollistaa mahdollinen myöhempi nuorten ja asumisyhteisön osallistuminen talon personoimiseen. Esimerkiksi jätetään suunnitteluvaiheessa tila tulevalle taideteokselle, jonka uudet asukkaat tekevät tai teettävät yhdessä.

7.3.3 Osallistaminen suunnitteluun

Osallistavaan suunnitteluun vaaditaan tietoa kohderyhmästä ja sen tarpeista. Tietoa voi saada tutkimalla kohderyhmää. Tutkimusta voi tehdä haastattelemalla kohderyhmän edustajia, tekemällä kyselyitä tarvittavista aiheista tai tutkimalla jotain ilmiötä kohderyhmässä. Nämä keinot voivat helposti jäädä pintapuolisiksi.

Kohderyhmästä ja heidän tarpeistaan saa tietoa työskentelemässä yhdessä heidän kanssaan. On hedelmällistä järjestää yhteisiä työpajoja nuorten ja suunnittelijoiden kanssa. Osallistaminen ja yhdessä tekeminen pitää kuitenkin suunnitella huolella, ettei siitä tule puolin ja toisin ohutta. Tarkoituksena on järjestää yhteistyössä työskentelyä, ei kuulemis- tai kertomistilaisuutta, johon tullaan valmiiden suunnitelmien kanssa. Osallistujat osaavat antaa kommentteja ja ideoita omaan elämäntilanteeseen liittyen.

Työpajaan osallistuu kohderyhmän nuoria. Ei haittaa, vaikka nuoret eivät ole tai eivät välttämättä tule olemaan kohteen tulevia asukkaita. Heille työskentely on arvokasta osallisuuden ja paremman tulevaisuuden kannalta.

7.4 Nuorten oma asukasraati

Nuorten osallistumista toimintaan ja sen kehittämiseen pohdittiin kahdessa työpajassa loppuvuodesta 2019 ja tammikuussa 2020. Työpajoja mainostettiin kaikille asukkaille ja kaikilla oli mahdollisuus osallistua ja tuoda omia ajatuksia esiin työpajoissa. Ensimmäisessä tapaamisessa (14 asukasta) lähdettiin liikkeelle siitä, miten asukkaat

haluavat vaikuttaa omassa ympäristössään ja miten se on mahdollista. Keskustelua ohjasivat kysymykset. Miten asukkaan on mahdollista vaikuttaa omaa asumiseen? Mitä vaikutusta osallistumisella on? Mitä hyötyä nuorten osallistamisesta on? Toisessa työpajassa (6 asukasta) suunniteltiin asukasraadin käytännön toimintaa ja toiminta-ajattusta. Miten ryhmä muodostetaan? Miten päätöksenteko toimii? Miten uudet ideat ja toiminnot otetaan käyttöön ja toteutetaan käytännössä.

Asukkaat vastasivat miksi asukkaat pitää ottaa mukaan toimintaa?

“Asukkaiden ääni kuuluviin toiminnassa. Miten asukkaat voivat oman talon asioiden lisäksi vaikuttaa myös yleisesti päätöksentekoon”

Nuoret ovat oman elämäntilanteen ja asumisen parhaita asiantuntijoita. Toiminnan tulisi olla nuorten näköistä ja tämän takia heille sopivaa. Nuorten on hyvä olla luonnollinen osa toiminnan kehittämistä ja suunnittelua

Miten asukkaat pääsevät mukaan kehittämistyöhön NAL-yhteisössä. Asukkailta löytyy ideoita ja kokemusta, mitä toiminnassa on tarpeen kehittää tai muuttaa.

“Asukasraati kommentoi ja kehittää muiden asukkaiden tekemiä ideoita”

“Keskustellaan yhdessä eri talokohteiden edustajien kesken yleisistä ongelmakohdista ja kehittämisideoista. Mietitään budjetteja ja toimintaa ei pelkästään oman kohteen kannalta, vaan laajemmin “

“Suunnittelee, miten saada asumisesta viihtyisää ja miten asukas voi helposti ottaa vaikeissa tilanteissa yhteyttä. Raati vie asukkaan asiaa eteenpäin”

Asukasraati on ryhmä, joka voi kommentoida ja kehittää asukkaiden tekemiä aloitteita. Asukasraati voi käsitellä aiheita, ja panostaa niihin, mitkä tuntuvat tärkeimmiltä ja realistisilta kehittää.

Toiminnan tavoitteena on parantaa asukkaiden viihtyvyyttä ja tehdä ja luoda parempaa nuorisoasumista kaikille. Mitä hyötyä toiminnasta on?

“Asukkaan ja hallituksen välinen kuilu täytetään. Saadaan asukkaiden ehdotuksia päätöksentekoon”

“Asuminen ja toiminta kehittyy ja muokkaantuu paremmaksi/sopivaksi kaikille”

“Nyt vaikuttaminen yksinäistä”

“Yhteisöllisyys, viihtyvyys, ongelmien ratkaisu, asioiden kehittyminen, asukkaiden äänten kuuluminen”

Toiminnalla halutaan kaventaa nuorten asukkaiden ja työntekijöiden välistä kuilua. Kuilu pienenee, kun vaikuttamisen prosessi ja viestintä ovat selkeitä

Asukkaita kiinnostaa asumisen suunnittelu ja kehittäminen. Nuoret haluavat asumiselta tavallisia asioita; kohtuuhintaisen vuokran, sopivan kodin, sopivalla paikalla ja turvallisen ympäristön elää ja toteuttaa itseään. Pohdittavaa on, että miten viihtyvyyttä ja yhteisöllisyyttä edistetään

Työpajoihin osallistuneet asukkaat olivat tyytyväisiä työpajoihin. Asukkaat kommentoivat työpajaa:

” Tosi innostava ja rakentava työpaja. Hyvä, että uusia innostuneita ottaa osaa”

” Paljon uusia ideoita ja myös kehitettävää asumisessa. Asiat toimivat hyvin, kun ei mitään hätäistä asiaa”

7.5 NAL-kentällä osallistetaan

Nuorisoasuntoliiton paikallisyhdistykset ovat itsenäisiä toimijoita, mutta valtakunnallisesti kaikilla paikallisyhdistyksillä on samanlainen tavoite tarjota hyvää asumista nuorille ja tukea itsenäistymiseen ja elämään. Asuminen on paikallinen asia, joten paikallisyhdistyksellä on aina paras tieto ja näkemys siitä miten hyvää asumista tarjotaan ja mitä nuoret tarvitsevat omalla paikkakunnalla. NAL laatu järjestelmä ja yhteydenpito paikallisyhdistysten välillä auttaa yhdistyksiä oppimaan toisiltaan. Vertailukehittäminen ja hyvien käytäntöjen jakaminen on tärkeää. On innostavaa oppia toisilta työssä ja kuulla miten samaa työtä tehdään toisella paikkakunnalla. Haastattelin NAL-kentän toimijoita kahdesta paikallisyhdistyksestä. Molemmissa pidetään tärkeänä nuorten osallistumista toiminnan kehittämiseen.

Asukkaita halutaan enenevässä määrin mukaan toimintaan ja toiminnan tavoitteena on lisätä osallisuutta ja nuorten hyvinvointia. Nuorten osallistaminen ei käy helposti tai automaattisesti. Kysymykseksi jää, miten nuoret saadaan osallistettua mukaan toimintaa ja miten toiminnasta saa luotua nuorten näköistä. Miten tarjotaan sopivia palveluita ja järjestetään haluttuja ja kiinnostavia tapahtumia. Nuoret halutaan mukaan itse luomaan suunnitelmia, valitsemaan sopivaa toimintaa ja järjestämään tapahtumia. Nuorille annetaan valtaa vaikuttaa ja halutaan, että nuoret ottavat myös vastuuta järjestämisestä. Osallistamisella halutaan myös luoda luottamuksen kulttuuri, jossa on tilaa aidolle ja avoimelle vuoropuhelulle.

Verrokkiyhdistyksissä on kaikki asukastapahtumat suunnattu nuorille. Toisessa yhdistyksessä on jo aloitettu asukasraatityyppinen toiminta. Toiminta alkoi asumisviihtyvyysskyselyllä, jossa kysyttiin ajatuksia osallisuudesta ja asukasraadin perustamisesta. Tämän jälkeen asukasraati perustettiin aloitustapahtumassa, johon kaikki asukkaat oli kutsuttu. Tilaisuus oli luonteeltaan rento, ja kaikki asukkaat olivat tervetulleita eikä osallistuminen sitonut mihinkään.

Asukasraati voi olla ryhmä, joka kokoontuu tarvittaessa tai tasaisesti esimerkiksi 4 kertaa vuodessa. Asukasraadin toiminta on rentoa matalan kynnyksen toimintaa, toiminta ei vaadi pitkää sitoutumista asukkailta. Ryhmä viestittelee ja pitää yhteyttä viestisovelluksen avulla. Kaikilla asukkailla on mahdollisuus päästä mukaan viestisovelluksen ryhmään keskustelemaan. Ryhmässä voidaan päättää seuraavista tapaamisista, tai kysyä mielipidettä pieniin päätöksiin. Lisäksi asukkaat suunnittelevat muuta asukastoimintaa, mikä järjestetään kaikille yhteiseksi missä päin vain. Viestiryhmä toimii myös tavallaan palautekanavana. Kanavaa voidaan hyödyntää kyselyihin ja palautteenantoon. Aiheena voi olla esimerkiksi näkemyksiä vuokrankorotuksiin, asumisen asioihin, toiminnan ideointiin tai häiriöiden taklaamiseen tai huoltoon liittyviin asioihin.

Asukasraati on asukkaille vapaaehtoista toimintaa. Asukkaat eivät saa toiminnasta palkkaa tai palkkiota. Aktiiviset asukkaat ovat mukana, koska haluavat olla mukana kehittämässä parempia palveluita ja itselleen sopivaa toimintaa. Lisäksi toki mukana olevat asukkaat hyötyvät järjestettävästä mukavasta toiminnasta. Asukkaat käyttävät asukasraatiin omaa vapaa-aikaa ja omaa osaamistaan, on hyvä myös miettiä miten asukkaita voisi palkita vaivasta ja ajankäytöstä.

On tärkeää miettiä, miten asukasraati muodostuu pysyväksi ja vaikutukselliseksi osaksi organisaation toimintaa ja päätöksentekoa. Asukasraadin keskustelut ja päätökset pitää saada eteenpäin työntekijöille ja johdolle, jotta toiminnasta on konkreettista hyötyä. Esimerkkiyhdistyksessä asukasraadin keskusteluissa ja tapaamisissa nousseet asiat keskustellaan koko työntekijätiimin kanssa läpi. Viikkopalaverissa esiin nousseet asiat esitellään koko yhteisölle ja johdolle, ja tarvittaessa myös yhdistyksen hallitukselle. Näin asiat saadaan heti etenemään, ja toiminnalla ja päätöksillä on vaikutusta nuorten arkeen ja viihtyvyyteen.

Organisaation johdon osallistaminen toimintaan on erittäin tärkeää, jotta muutoksia ja kehittämistoimintaa voidaan tehdä nuorten kanssa. Yhtä tärkeää on pitää asukkaat tietoisina asukasraadin toiminnasta ja sen päätöksistä sekä päätöksien mahdollisista

vaikutuksista toimintaan. Esimerkkihdistyksessä kokouksesta tehtiin pöytäkirja. päätökset ja pöytäkirja lähetettiin kaikille osallistujille, kaikille yhteisen viestiryhmän jäsenille sekä organisaation johdolle. Tulevaisuudessa on tarkoitus myös perustaa asukasraadin asioille oma sivu yhdistyksen verkkosivuille. Näin voidaan saada kootusti kaikki päätökset ja tiedot samaan paikkaan. Tämä toisi päätöksiin avoimuutta ja voisi innostaa lisää asukkaita toimintaan. Asukkaille on tärkeää tiedottaa mitä asukasraati tekee ja mitä vaikutusta sillä on. On myös hyvä tiedottaa, miten itse asukkaana voi vaikuttaa tai päästä mukaan toimintaan. Tiedottamisessa on hyvä käyttää verkkosivuja ja nuorten käyttämiä sosiaalisen median kanavia. Nuoret kuitenkin toivovat myös perinteistä ilmoittamista talon perinteisellä ilmoitustaululla.

Digitaalisuus ei toimi aina ja kaikkialla. Vaikka nykyään käytössä on valtava määrä erilaisia viestintävälineitä ja digitaalisuus on levinnyt laajalle myös kiinteistöihin, monet kaipaavat perinteisiä viestintäkanavia; ilmoituksia ja mainoksia rapuissa. Voin arvella syyksi, että seurattavia viestintäkanavia ja järjestelmiä on nykyään niin paljon, että jotkin elämän osa-alueet halutaan pitää perinteisempinä, ja joskus perinteinen lappu käytävässä voi toimia paremmin ja tavoittaa ison osan asukkaista.

8 ASUKASRAATI TYÖSKENTELYMALLI

Asukasraati on tarkoitus koota pääkaupunkiseudulle ja myöhemmin toiminnan vaikiintuessa hyvää käytäntöä on helppo levittää valtakunnallisesta muihin paikallisyhdistyksiin. Toiminta aloitetaan kevään 2020 aikana ja toimintaa arvioidaan aloitusvuoden aikana tiiviisti. Toimintaa voidaan kehittää arvioinnin mukaan.

Jatkossa toimintaa voi vertailla paikallisyhdistysten välillä ja kehittää toimintaa edelleen. Asukasraatitoimintaa voi monistaa myös niihin paikallisyhdistyksiin, joissa ei ole vielä toimintamallia asukkaiden osallistamiseen.

Tässä kappaleessa avaan toimintamallia asukkaiden osallistamiseen, nuorisoasuntojen toimintaa ja suunnitteluun. Opinnäytetyön tuotoksena on myös havainnollistava Asukasraati työskentelymalli (LIITE 3). Avaan tässä kappaleessa työskentelymallin sisältöä tarkemmin.

8.1 Asukasraadın kokoaminen

Työpajojen asukkaat näkivät osallisuuden mahdollisuutena kertoa omia mielipiteitään ja haluna kehittää toimintaa. Asukkaat halusivat voida osallistua toimintaan omien mahdollisuuksien mukaan ja olla mukana, vaikka eivät aina pääsisi paikalle.

Asukasraati muodostetaan pääkaupunkiseudun nuorisoasuntojen asukkaista. Asukkaita informoidaan: Mitä vaikuttaminen nuorisoasumisessa on. Mitä asukasraatitoiminta tarkoittaa? Miten toimintaan pääsee mukaan. Kaikilla asukkailla pitää olla tieto siitä; mitä tapahtuu ja miten päästä mukaan. Tiedon välittämiseen ja informointiin käytetään sähköisiä viestintävälineitä esimerkiksi sähköisiä porrasnäyttöjä, sosiaalisen median kanavia, yhdistyksen nettisivuja sekä perinteisiä ilmoitustauluja taloilla.

Asukasraati kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa, aina kun löytyy sopiva vaikuttamisen paikka tai asukkailta nousut aihe tai teema tulee esiin. Asukkailta ei vaadita pitkäaikaista sitoutumista toimintaan. Asukas voi aina tilaisuus kerrallaan päättää haluaako osallistua. Asukasraati voi toimia olemassa olevilla jäsenillä tai se voidaan koota aina aihealue tai tapaaminen kerrallaan. Aina kun tapaaminen järjestetään, se voidaan pitää avoimena kaikille asukkaille, jotka ovat kiinnostuneita vaikuttamaan.

Asukasraadın sisäinen viestintä hoidetaan viestiryhmän välityksellä. Kaikilla asukkailla on mahdollisuus päästä mukaan viestiryhmään, ja sitä mainostetaan asukkaille tasaisesti ja erityisesti jos uusia jäseniä tarvitaan. Asukkailla on mahdollisuus osallistua viestiryhmään oman harkinnan mukaan. Jokaisella jäsenellä on myös koko ajan mahdollisuus jättäytyä pois viestiryhmästä ja toiminnasta.

Työntekijät valmistelevat käsiteltävät aiheet asukasraadille. Aiheen on hyvä olla nuorilta itseltään syntynyt tai yhdessä päätetty. Aihe valmistellaan ja esitellään asukasraa-

dille. Asukasraati ja yhteinen työskentely näyttää mitä lopputuloksia työskentelystä tulee. Lopputulos voi olla keskustelu, lausunto, mielipide tai työstäminen voi jatkua uudelleen seuraavalla kerralla. Lisäksi tapaamiseen on hyvä jättää aina aikaa ja tilaa uusien ideoiden, aiheiden, ongelmien ja kehitysaiheiden läpikäyntiin.

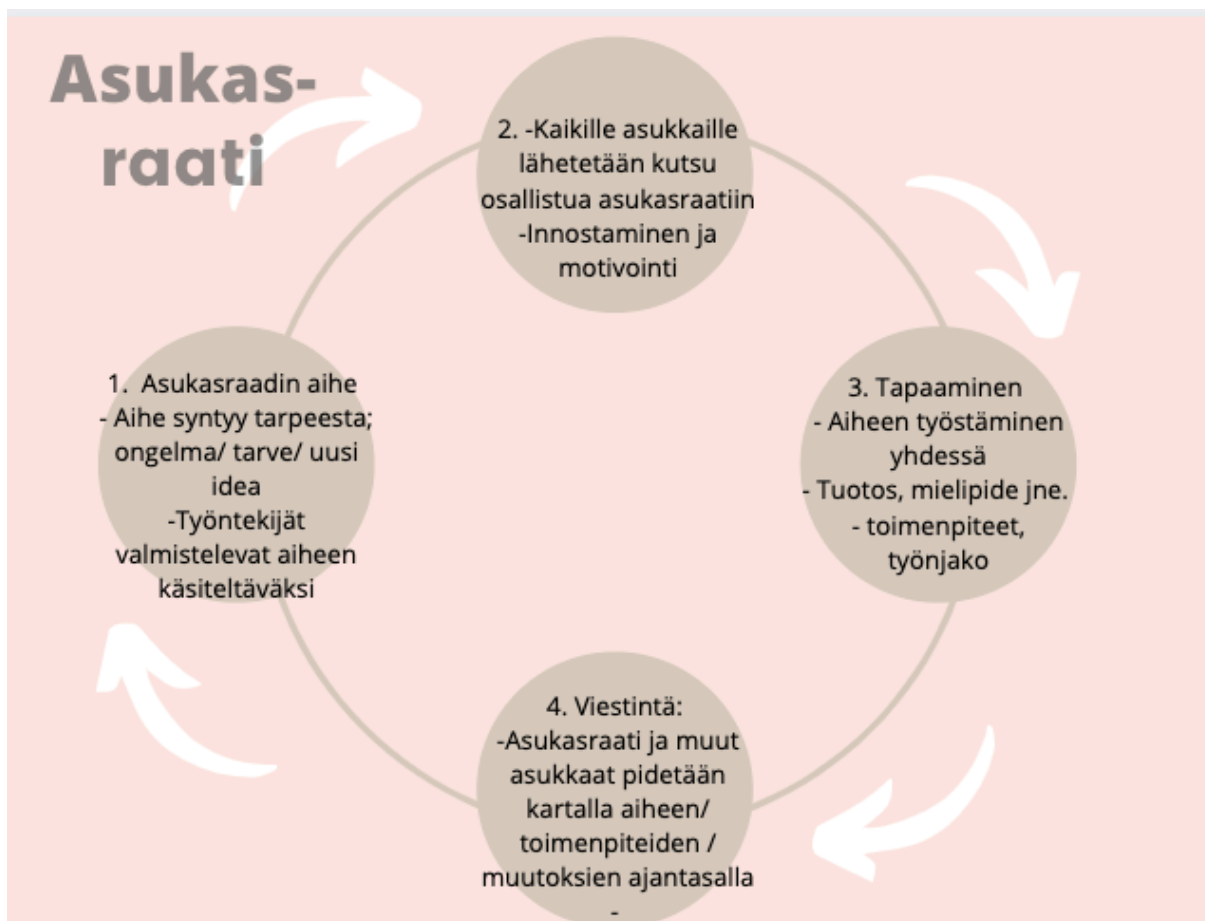
Asukkaita pitää motivoida ja innostaa mukaan toimintaan. Ryhmän toiminta tulee olla julkista ja läpinäkyvää, ainakin organisaation ja asukkaiden nähden. Osallistujille annetaan osallistumisesta ja työpanoksesta kiitokseksi palkkio. Palkkio on hyvä olla sopiva työmäärään kohden. Palkkio voi olla lahjakortti, palkkaa tai esimerkiksi leffalippu.

Ryhmä tapaa tarvittaessa kasvokkain sopivassa paikassa pääkaupunkiseudulla. Ryhmän toimivuuden, ryhmäytymisen ja luottamuksen ilmapiirin syntymistä edesauttaakseen ryhmän kannattaa tavata kasvotusten. Ryhmän jäsenten kanssa on hyvä sopiva myös mahdollisesta etäosallistumisesta. Etäosallistuminen ja mahdollinen tapaamisen järjestäminen kokonaan etänä on tehtävä mahdolliseksi. Asukkaat voivat kertoa mielipiteensä, vaikka eivät pääsisi kokoukseen tai järjestettävään työpajaan. Asukasraati voi toiminnassaan hyödyntää myös muiden asukkaiden mielipiteitä suuremmissa määrin. Raadin ulkopuolisten asukkaiden mielipidettä voidaan kysyä esimerkiksi internetkyselyillä ja äänestyksillä.

8.2 Asukasraadın toiminta

Työntekijä kutsuu koolle asukasraadın ja valmistelee aiheen valmiiksi käsiteltäväksi. Esimerkiksi miten asukastoiminnan prosessit kulkevat nyt ja miten niihin voi löytää uusia näkökulmia. Asukasraati miettii ja työstää toimenpiteitä, ehdotuksia tai lausunnon aiheesta. Tapaamiseen jätetään myös aikaa uusien ideoiden tai ongelmien läpikäyntiin. Asukasraadın toiminta kulkee toistuvaa kehää (kuvio 5). Aihe tai tarve asukasraadın tapaamiseen on syntynyt asukkailta tai käytännön työskentelyssä. Työntekijä valmistelee tapaamisen sisällön ja kutsuu raadın koolle. Tapaamisessa asukasraati

käsittelee ja päättää toteutuksesta ja jatkotoimenpiteistä. Näistä toimenpiteistä ja jatkosta tiedotetaan ja viestitään asukasraadın osallistujille ja avoimesti muille asukkaille.

Kuvio 5. Asukasraadın toiminta

Ryhmän on hyvä tavata ja tulla tutuksi toisilleen. Ryhmäntyminen ja luottamuksen syntyminen edesauttavat sujuvaa työskentelyä ja osallisuuden tunnetta. Osallistumista jokaiseen tapaamiseen ei kuitenkaan vaadita, vaan jokainen voi osallistua omien resurssien mukaan. Ryhmä pitää yhteyttä myös tapaamisten välillä. Yhteyttä voidaan pitää viestiryhmässä ja tarvittaessa ryhmä voi tavata myös etäyhteydellä.

Asukasraadın toiminnasta tiedotetaan koko organisaatiolla ja koko asukaskunnalle. Toiminnan päätöksistä ja tuloksista tiedotetaan yhdistyksen verkkosivuilla sekä tärkeillä sosiaalisen median kanavilla. Jokaisesta tapaamisesta tehdään muistiinpanot ja pöytäkirja. Nämä dokumentit jaetaan asukasraadın jäsenille ja työntekijöille.

On tärkeää vastuuttaa toimintaan tarvittavat työntekijät. Sovittavana on työntekijä, joka on vastuussa ryhmän kokoamisesta ja tarvittaessa uusien rekrytoinnista. Työntekijä, joka on vastuussa aiheiden valmistelusta ja tapaamisten fasilitoinnista. Sekä työntekijät, jotka ovat vastuussa tiedon jakamisesta ja levittämisestä kaikilla tarvittaville tahoille.

8.3 Osallisuuden mittaaminen ja toiminnan arviointi

Osallisuutta ja sen toteutumista voi olla vaikea mitata. Osallisuus on koettua ja aina subjektiivinen kokemus (Koskimies 2013, 25). Osallisuus on ihmisen tunnetta, eli se voi aina vaihdella ja siihen vaikuttaa kaikki asiat mielialasta henkilösuhteisiin. Osallisuuden voi antaa merkkejä, se kuinka paljon asukkaat vastaavat kyselyihin tai kuinka paljon asukkaat osallistuvat tapahtumiin tai omaehtoiseen tempauksiin. Parhaiten tiedon osallisuuden onnistumisesta tai määrystä saa kuitenkin kysymällä. Asukasraadın perustaminen on tehtävä niin, että osallisuus on todellista eikä vain päälle liimattua kuulemistä. Siksi asukasraadın perustamiseen ja koko kehittämistyöhön pitää kiinnittää huomiota ja ottaa mukaan myös asukkaat. Osallisuuden ja osallistumiseen täytyy innostaa. Ulkopuolisesta innostamisesta huolimatta osallistuminen voi olla osallistujan omilla ehdoilla. Osallistamisesta päästään siis omaehtoiseen toimintaan. (Toikko & Rantanen 2009, 19.)

Mitä osallistamisella tavoitellaan? Sillä tavoitellaan ryhmien parempaa sitoutumista toimintaan sekä erilaisten intressien parempaa huomioimista. Erityisen tärkeää on muistaa myös, että asukkaat, joita kehittäminen ja palvelut koskevat ovat oikeutettuja osallistumaan (Toikko & Rantanen 2009, 19-20). Miten asukasraadista saadaan osallisuuden väline ja nuorille aito paikka vaikuttaa ja kuulua osaksi joukkoa. Asukasraati

voi helposti jäädä vain kuulemiseksi ja kuuleminen ohueksi osallisuudeksi. Nuorille voi jäädä tunne, että heitä kuullaan, mutta ideoilla ja kehitysehdotuksilla ei ole väliä, ja ne eivät johda toimenpiteisiin.

Määrittelin asukasraatitoiminnan arvioinnille ja mittaamiselle suuntaviivat ja arviointikysymykset (Liite 4). Apuna tässä käytin Nina Simonin (2010) osallistaville museoille luomia ohjeita ja suuntaviivoja. Osallisuusprojektia arvioidessa on tärkeää asettaa tavoitteet, jotka kuvaavat osallistuvuutta. Mitä on saatu aikaan ja mitä kohderyhmässä tapahtuu osallistamisen tuloksena. (Simon 2010, 301-306.)

Osallistavan projektin arvioinnissa tärkeää on:

- Määrittele toiminnalle tavoitteet
- Määrittele tapahtumia tai lopputuloksia, jotka kuvaavat tavoitteiden mukaista vaikuttavuutta tai muutosta kohderyhmässä
- Mittaa tätä muutosta

Arvioinnissa kysytään muutoksesta ja tavoitteista nuorilta osallistujilta, mutta myös työntekijöitä pitää käyttää hyväkseen arvioinnissa. Arviointia on hyvä suorittaa kesken prosessin, ei vain prosessin päätteeksi. On hyvä asettaa osatavoitteita ja niiden kautta tutkia, onko toiminta menossa oikeaan suuntaan ja ollaanko tavoitteita saavuttamassa. (Simon 2010, 302-306.)

9 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli löytää keinoja saada nuoret mukaan nuorisoasumisen suunnitteluun ja kehittämiseen. Opinnäytetyössä on perustellusti löydetty keinoja ja perusteluja sille, että osallisuuden edistäminen on hyödyllistä yleisen viihtyvyyden, yhteisöllisyyden ja nuorten oman osallisuuden edistämisen takia. Osallisuuden edistäminen ja turvaaminen vaatii töitä työntekijöiltä sekä nuorilta itseltään. Työskentelystä on saatu aikaan hyötyä, mutta varsinainen kehittäminen ja toiminnan jatkaminen sekä juurruttaminen kaikkiin organisaation työvaiheisiin on vielä edessäpäin.

Opinnäytetyössä on hyödynnetty alan ammattikirjallisuutta, teoriaa ja käsitteitä. Aineisto on kerätty monipuolisesti haastatteluilla, nuorten työpajoilla sekä kohderyhmän tietoutta hyödyntäen. Aineisto koostuu monipuolisesta joukosta alan tietoa. Aineisto monipuolisuus ja tutkimusasetelma osoittavat, että opinnäytetyö on luotettavaa ja vahvistettavaa tietoa toiminnasta.

Opinnäytetyön kehitystyötä on syytä jatkaa ja syventää jatkossakin. On tärkeää seurata ja arvioida toimintaa ja sen tuloksellisuutta. Tähän käytetään apuna kyselyitä ja toiminnan muita mittareita. Tarvittaessa toimintaa muutetaan ketterästi tarvittavaan suuntaan.

Opinnäytetyön tuloksia voi hyödyntää pääkaupunkiseudun lisäksi myös valtakunnallisesti muissa Nuorisoasuntoliiton paikallisyhdistyksissä. Toimintaa voi muokata sopimaan ympäri Suomen nuorisoasumisen kentällä. Kun toiminta saadaan pysyväksi osaksi pääkaupunkiseudun asukkaiden arkea, opinnäytetyön tuloksia ja asukasraadin työskentelymallia pitää levittää ja markkinoida koko nuorisoasumisen kentälle. Asukkaiden osallistaminen ei tietenkään tarvitse olla vain nuorten asumisen aihe, vaan opinnäytetyön tuloksia voisi helposti hyödyntää myös esimerkiksi opiskelija-asumisessa ja muussa vuokra-asumisessa, kuten senioriasumisessa tai vammaisten asumispalveluissa.

Ryhmän toimii hyvin, kun sen jäsenet tuntevat tai luottavat toimisinta. Toiminnan järjestämistä isommalla skaalalla on vaikea tehdä kasvotusten tavaten tai yhdellä paikkakunnalla. Jatkossa toimintaa voi kehittää enemmän etätyöskentelyn välineillä ja keinoilla. Työpajoja voi järjestää myös etänä ja silloin niihin voi osallistua yhä suurempi joukko asukkaita, kun ei tarvitse kokoontua samaan paikkaan samaan aikaan. Toiminnan järjestäminen etäyhteyksin vaatii järjestäjältä entistä enemmän tarkkuutta ja esivalmisteluja. Tärkeää on pitää toiminta innostavana ja motivoivana.

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen on merkittävä osa melkein jokaisen yhteisöpedagogin työtä. Yhdessä voimme vaikuttaa nuorten ja meidän kaikkien hyvinvointiin ja osallisuuteen yhteiskunnassa.

LÄHTEET

Arnstein, Sherry 1969. A ladder of citizen participation. *Journal of American Institute of planners*. 35:4. 216-224. Verkkodokumentti. Viitattu 19.3.2020. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01944366908977225>

Coleman, James S. 1988. *The American Journal of Sociology*, Vol 94, Supplement: Organizations and Institutions: Sociological and Economical Approaches to the Analysis of Social Structure. The University of Chicago Press 95-120 <<https://faculty.washington.edu/matsueda/courses/587/readings/Coleman%201988.pdf>>

Demos Helsinki 2012. Puhuvat seinät ja 11 muuta ehdotusta viisaaseen asumiseen. HOAS Laboratorio. Demos Helsinki. Viitattu 8.4.2019. < <https://www.demoshelsinki.fi/julkaisut/puhuvat-seinat-ja-11-muuta-ehdotusta-viisaaseen-asumiseen-hoas-laboratorio/>>

Eskola, Jari & Lätti, Johanna & Vastamäki, Jaana 2018. Teema Haastattelu: Lyhyt selviytymisopas 3. Teoksessa Valli, Raine (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. PS-kustannus: Keuruu. (sivunumerot 27-51)

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino: Tampere

Halonen, Katri 2019. Nuorten rooleja osallistamisen prosesseissa. Blogi-kirjoitus. Osuma-blogi. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Luettu 20.2.2020. Verkkodokumentti. <<http://osuma.metropolia.fi/2019/01/09/nuorten-osallistaminen-on-tunnetta-ja-toimintaa/>>

Helamaa, Anna, & Pylvänen, Riikka 2012. Askeleita kohti yhteisöasumista: Selvitys yhteisöasumisen muodoista ja toteuttamisesta: MONIKKO-hanke: Moninaisten yhteisöllisten asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämispilotit. (Tampereen teknillinen yliopisto. Arkkitehtuurin laitos. Asuntosuunnittelu. Julkaisu; Vuosikerta 6). Tampereen teknillinen yliopisto. Arkkitehtuurin laitos. Viitattu 7.11.2019. <https://tutcris.tut.fi/portal/files/3847998/monikko_askeleita_kohti_yhteisoasumista.pdf>

Hietala, Outi 2019. Yhteiskehittäminen vahvistaa kaikkien osallisuutta. Suuntaaja 1/19. Verkkodokumentti. Viitattu 12.3.2020. <<https://www.aspa.fi/fi/suuntaaja/suuntaaja-12019-yhteiskehitt%C3%A4minen/yhteiskehitt%C3%A4minen-vahvistaa-kaikkien-osallisuutta#6d2beb6e>>

Hyyppä, Markku T. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä. PS-kustannus: Keuruu.

Häll, Harri 2019. Käyttäjäprofiilin huomioon ottavan toimintamallin kehittäminen rakennuttamisprosessiin. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 23.4.2019. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/160679/Harri_Hall.pdf?sequence=1>

International Association for Public Participation 2018. Spectrum of Public participation. Verkkodokumentti. Viitattu. 15.3.2020. <<https://www.iap2.org/page/pillars>>

Itä-Suomen yliopisto 2020. Benchmarking. Verkkodokumentti. Viitattu 1.3.2020. <<https://www.uef.fi/benchmarking>>

Isola, Anna-Maria & Kaartinen, Heidi & Leemann, Lars & Lääperi, Raija & Schneider, Taina & Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. Viitattu 18.11.2019 <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Jolanki, Outi & Kröger, Teppo 2015. Onko vanhalla vara valita? Teoksessa: Häkli, Jouni & Vilkkonen Risto & Vähäkylä, Leena. Kaikki kotona? Asumisen uudet tuulet. Gaudeamus: Helsinki

Kaskinen, Tuuli & Laitio, Tommi 2015. Opiskelija-asuminen tulevaisuuden viisaan asumisen mallina. Teoksessa: Kilpeläinen, Päivi & Kostianen Eeva & Laakso Seppo 2015. Toiveet ja todellisuus. Nuorten asuminen 2014. Suomen Ympäristö 2. Helsinki: Edita Prima Oy. 92-100

Kilpeläinen, Päivi & Kostianen, Eeva & Laakso Seppo 2015. Toiveet ja todellisuus - Nuorten asuminen 2014. Suomen Ympäristö 2. Helsinki: Edita Prima Oy

Korkiamäki, Riikka 2013. Kaveria ei jätetä! Sosiaalinen pääoma nuorten vertaissuhhteissa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. <<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/68124/978-951-44-9124-5.pdf?sequence=1>>

Koskimies, Helena 2013. Kuntouttavan työtoiminnan asiakasraadit ja palveluiden kehittäminen. Teoksessa: Era, Taina (toim.) Osallisuus - oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156/2013, Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Verkkodokumentti. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAISUJA1562013_web.pdf?sequence=1> Luettu 18.11.2019. 122-140

Kupari, Tiina (toim.) 2011. Omaa kotia etsimässä. Nuorten asuminen 2010. Suomen ympäristö 1. Helsinki: Edita Prima Oy

Laki yhteishallinnosta vuokrataloissa 16.7.1990/649

Lindholm, Arto (toim.) 2015. Ei-kävijästä osalliseksi - Osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla. Humanistinen Ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/101747/978-952-456-219-5%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Luoma-Halkola, Henna & Häikiö, Liisa & Salminen, Jarkko & Sointu, Liina 2019. Osallisuus ja asuminen. Verkkodokumentti. Viitattu 23.4.2019. <<https://housingcookbook.com/aiheet/osallisuus-ja-asuminen>>

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132

Martinsuo, Miia & Blomqvist, Marja 2010. Prosessien mallintaminen osana toiminnan kehittämistä. Tampereen teknillinen yliopisto. Teknistoloudellinen tiedekunta. Opetusmoniste Viitattu 27.4.2019 <[https://tutcris.tut.fi/portal/fi/publications/prosessien-mallintaminen-osana-toiminnan-kehittamista\(ofcee334-b120-4b28-9433-c996a0d24657\).html](https://tutcris.tut.fi/portal/fi/publications/prosessien-mallintaminen-osana-toiminnan-kehittamista(ofcee334-b120-4b28-9433-c996a0d24657).html)>

Meriluoto, Taina & Litmanen Tapio 2019. Osallistu! Pelastaako osallistaminen demokratian? Tampere: Vastapaino

NAL 2019. Mikä on NAL? Viitattu: 8.4.2019. <<http://www.nal.fi/mika-nal/mita-nal-tekee/>>

NAL Laatukäsikirja 2018. Nuorisoasuntoliitto. 2018.

Nivala, Elina & Ryytänen, Sanna 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Gaudeamus: Tallinna.

Nivala, Elina & Ryytänen, Sanna 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2013, vol 14. Verkkodokumentti. Viitattu 30.11.2019. <https://www.uef.fi/documents/364780/1847612/Nivala_%26_Ryy%C3%A4nen_Kohti_sosiaalipedagogista_osallisuuden_ideaalia.pdf/82a018a3-5foa-4c44-8937-7fd4ac2a3879>

Nuorisoseurat 2016. Osallisuuden portaat. Verkkodokumentti. Viitattu 15.3.2020. <<https://nuorisoseurat.fi/osallisuusportaat/>>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma VANUPO 2020-2023. Verkkodokumentti. (Viitattu 14.3.2020) <https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410845/valtakunnallinen-nuorisotyön-ja-politiikan-ohjelma-2020-2023-hyvaksytty>

Peränen, Niina & Heikkinen, Hanne 2012. Yhteiskehittäminen työpajoissa. Innokylän Innotuutori koulutus. 4.9.2012 Kuvia pohjautuu: International Association for Public Participation 2007.

Pirhonen, Minna 2016. Kohti asiakasraatia! Opas asiakasraadinn suunnitteluun ja toteutukseen. Pohjoiskarjalan sosiaaliturvayhdistys. Verkkodokumentti. Viitattu: 19.3.2020.< <http://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/04/Asiakasraati-opas-1.pdf>>

Raivio, Helka & Karjalainen, Jarno 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! 12-23. Teoksessa: Era, Taina (toim.) Osallisuus - oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156/2013, Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Verkkodokumentti. Viitattu 18.11.2019 <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAISUJA1562013_web.pdf?sequence=1>

Ruuskanen, Petri 2002. Sosiaalinen pääoma hyvinvointi poliittisessa keskustelussa. (5 - 27) Teoksessa Ruuskanen Petri (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Keuruu: PS-kustannus.

Särkelä-Kukko, Mona 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Teoksessa: Jämsen Arja & Pyykkönen Anne (toim.). 2014. Osallisuuden jäljillä. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. 34-50.

Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. (3. korjattu painos) Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Tuulaniemi, Juha 2013. Palvelumuotoilu. Talentum: Helsinki.

Virolainen, Jutta 2015. Kulttuuripoliittinen näkökulma osallistumiseen. Teoksessa: Lindholm, Arto (toim.) 2015. Ei-kävijästä osalliseksi -Osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla. Humanistinen ammattikorkeakoulu. (54 - 62) <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/101747/978-952-456-219-5%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

LIITTEET

LIITE 1 Teemahaastattelurunko

LIITE 2 Työpajarunko

LIITE 3 Asukasraati työmalli

LIITE 4 Asukasraati arviointikysymykset

LIITE 1. Teemahaastattelurunko

Milja Inkeroinen, 2019

Nuoret mukaan nuorisotasuntojen suunnitteluun

NALKOTI2.0 -malli miten nuoret osallistetaan uusien ja vanhojen nuorisotasuntokohteiden suunnitteluun

Teemahaastattelurunko:

1. Nuorisotasumisen suunnittelu ja toteutus (NAL Asunnot Oy)
  - Nykytila

2. Osallisuus ja osallistuminen
  - Mitä keinoja osallistumiseen?
  - Missä vaiheessa osallistuminen mahdollista?
  - Mihin asioihin voi vaikuttaa?
  - Mikä estää nuorten osallisuuden ja vuorovaikutuksen?

3. Käytännön toteutus
  - Toimintamalli
  - Miten nuorten osallistuminen toteutetaan
  - Ryhmä, asukasraati, verkosto

LIITE 2. Työpajatyöskentely ohjelmarunko

Pääkaupunkiseudun Nuorisoseuran ry
Milja Inkeroinen
2019

Asukasraati työpajat ohjelmarunko:

Työpaja 1: 3.12.2020 Asukasaktiivien illallinen Kesto 2h Kutsu kaikille asukkaille	Aiheena: - Yhdistyksen toiminta ja tulevaisuus - Asukastoiminta - Miten asukas voi vaikuttaa? Ohjelma: - Alustus aiheisiin/ Marja Suuronen ja Milja Inkeroinen - Keskustelua - Ideointi
Työpaja 2: 29.1.2020 NAL-toimisto Kesto 2,5 h Kutsu kaikille asukkaille	Aiheena: - Asukasraati työmalli käytännössä - Mitä aiheita asukasraati käsittelee Ohjelmarunko: - Alustus kehittämistyöstä ja prosessista/ Milja Inkeroinen - Mitä aiheita asukasraati käsittelee? Mitä hyvää/ huonoa asumisessasi on? - Ideoiden kerääminen - Ideoiden karsiminen ja yhdistäminen - Asukasraadın käytännön toiminnan suunnittelu - Jatkotoimenpiteiden käsittely

LIITE 3. Asukasraati työskentelymalli

Asukasraati

NUORET MUKAAN NUORISOASUMISEN
SUUNNITTELUUN JA TOTETUTUKSEEN

Milja Inkeroinen 2020

Mikä on asukasraati?

- Asukasraatiideoi, suunnittelee, korjaa ja lausuu
- Tuo asukkaiden ääntä nuorisoasumisen päätöksentekoon
- Tuottaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä asumiseen
- Asukasraati on yhdessä kehittämistä
- Arjen ongelmien ja niiden ratkaisujen kehittämistä, skaalaamista ja levittämistä
- Tarkoituksena on edistää asumisviihtyvyyttä, tuottaa laadukasta nuorisoasumista ja sopivia palveluita

Milja Inkeroinen 2020

Ryhmän kokoaminen

- Ryhmä kootaan kaikista kiinnostuneista asukkaita
- Mainosta asukasraadin toimintaa kaikille asukkailla
- Asukkaita pitää informoida ryhmän tarkoituksesta, tavoitteista ja aikaansaamisista

Innosta ja motivoi!

Ratkaisujen, uusien toimintatapojen ja muutoksista tiedottaminen motivoi asukkaita osallistumaan ja olemaan aktiivisia toimijoita.

Ryhmä ja ryhmäntyminen

- Kaikilla on mahdollisuus osallistua
- Ryhmäntymiseen kiinnitetään huomiota tapaamisilla
- Ryhmä informoidaan toiminnasta, toimenpiteistä ja jatkosta
- Ryhmän toimintaan ei tarvitse sitoutua pitkäaikaisesti, vaan asukas voi osallistua oman harkinnan mukaan

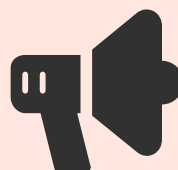
Tapaamisilla selkeä tavoite ja tehtävä

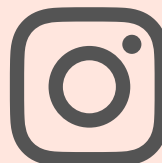
- Ryhmällä pitää olla tehtävä ja tavoite
- Ryhmä pyydetään kokoon tietyn aiheen pariin ja työntekijät valmistelevat aiheen esittelyn
- Jokaiseen tapaamiseen varataan aikaa ja tilaa myös uusien ideoiden syntyyn tai uusien aiheiden tai epäkohtien esille nostamiseen

Milja Inkeroinen 2020

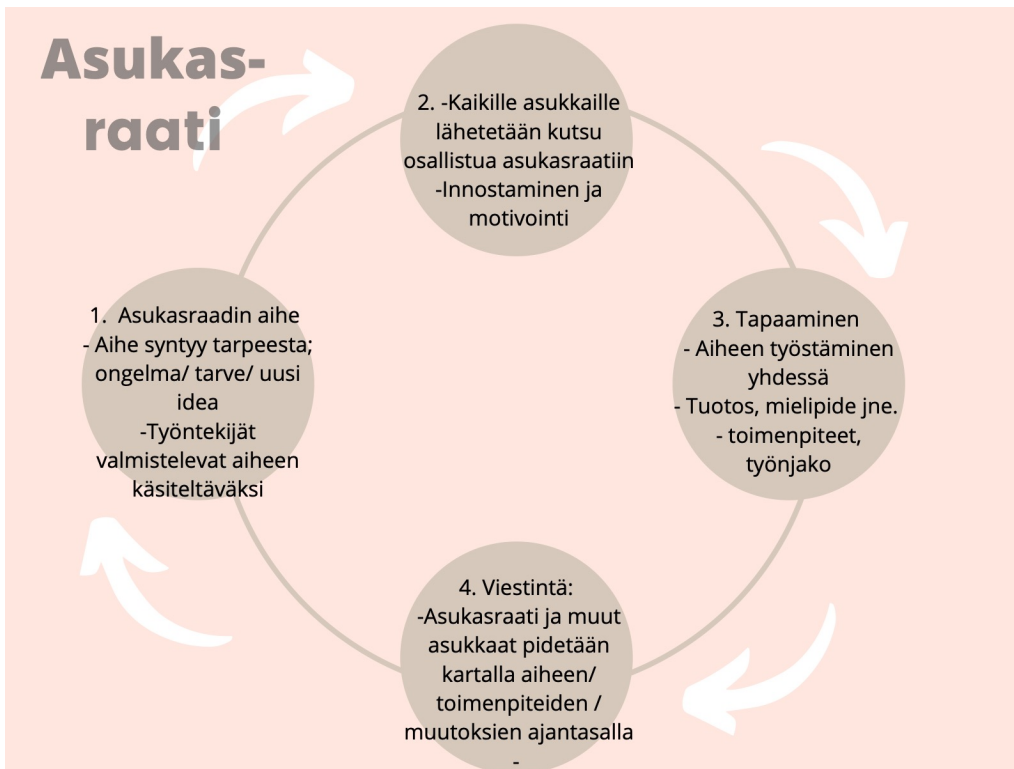
Viestintä ja tiedotus

- Prosessista toiminnasta ja päätöksistä pitää viestiä ja tiedottaa työskentelyryhmän jäsenille sekä kaikille asukkaille.
- On hyvä koota kaikki tieto yhteen paikkaan (esimerkiksi nettisivut), mutta on hyvä myös hyödyntää sosiaalista mediaa ja muita viestintävälineitä.
- Työtä pitää tehdä aktiivisesti näkyväksi
- Jokaiseen tapaamiseen tehdään mainos
- Jokaisen tapamisen jälkeen julkaistaan päätetyt asiat ja sovitut toimenpiteet

Milja Inkeroinen 2020

Arviointi

- Hyödynnä toiminnan arvioinnissa asukkaiden ja työntekijöiden mielipiteitä
- Määrittele toiminnalle tavoitteet
- Määrittele tavoitteiden mukaisia lopputuloksia
- Mittaa toiminnan vaikuttavuutta ja muutosta kohderyhmässä

LIITE 4. Asukasraati -Arviointikysymykset

ASUKASRAADIN ARVIOINTIKYSYMYKSET

1. Miten asukasraadın organisointi ja käytännön järjestelyt ovat toimineen?
2. Oletko kokenut toiminnan hyödylliseksi?
3. Mitä hyötyä toiminnasta on?
4. Onko asukasraati toiminnalla ollut vaikutusta asumiseen?
5. Kuullaanko asukkaita, hyödynnetäänkö tietoa päätöksen teossa ja palveluiden kehittämisessä?